

અનુક્રમણિકા

1. મુબારકિલાનો પ્રસંગ - ભાગ 1.....	5
2. મુબારકિલાનો પ્રસંગ - ભાગ 2.....	12
3. રસૂલલ્લાહ (સ.)ના કતલનું પડ્યંત્ર.....	17
4. હજ્જતુલ વિદાઅ (છેલ્લી હજ્જ).....	20
5. ગદીરનો પ્રસંગ.....	24
6. રસૂલલ્લાહ (સ.)નો અંતિમ સમય.....	30
7. રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાત અને તદ્દફીન.....	36
8. હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 1.....	40
9. હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 2.....	45
10. હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 3.....	50
11. હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 4.....	57
12. હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.) - ભાગ 1.....	62
13. હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.) - ભાગ 2.....	67
14. હઝરત ઈમામ હસન (અ.) - ભાગ 1.....	71
15. હઝરત ઈમામ હસન (અ.) - ભાગ 2.....	77
16. હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) - ભાગ 1.....	84

17. હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) - ભાગ 2.....89
18. હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.).....95
19. હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.).....102

સબક 1 : મુબાહિલાનો પ્રસંગ - ભાગ 1

ઈસ્લામની શરૂઆતના દિવસોમાં નજરાન એવા લોકોનું મોટો મથક હતું કે જેઓ બુતપરસ્તીથી ઈસાઈ મઝહબ તરફ વળ્યા હતા. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ જુદા જુદા દેશોને ઈસ્લામની દાવત આપતા પત્રો મોકલ્યા હતા. આવો જ એક પત્ર નજરાનના ઈસાઈઓને મોકલ્યો હતો.

તે પત્ર આ પ્રમાણે હતો :

“નામ વડે ઈબ્રાહીમ, ઈસ્હાક અને યાકૂબના ખુદાના.

“આ પત્ર છે મોહંમદ રસૂલલ્લાહ (સ.) તરફથી નજરાનના અસ્કફને (બિશપને)

“બધી પ્રશંસા છે ઈબ્રાહીમ, ઈસ્હાક અને યાકૂબના ખુદાની. હું તમને અલ્લાહના બંદાઓના બદલે અલ્લાહની ઈબાદત કરવાની દાવત આપી રહ્યો છું. હું તમને અલ્લાહના બંદાઓના રાજમાંથી નીકળીને અલ્લાહના રાજમાં આવવાની દાવત આપી રહ્યો છું. જો તમે મારી દાવતને ન સ્વીકારો તો ઓછામાં ઓછું એટલું કરો કે ઈસ્લામી રાજ્યને જાજિયો (વેરો) આપો (કે જેથી તમારા જીવનની અને મિલકતની રક્ષા કરવામાં આવે), નહીંતર ખતરાથી સાવધાન રહો.”

પહેલાંના જમાનાના રસૂલોના નામ લઈને રસૂલલ્લાહ (સ.) નજરાનના ઈસાઈઓને જણાવવા માગતા હતા કે એક અલ્લાહમાં માનવાનો અકીદો કે જેની તેઓ તબ્લીગ કરી રહ્યા હતા, તે એ જ અલ્લાહની વાત છે કે જેના અકીદાની તબ્લીગ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.), હઝરત ઈસહાક (અ.) અને હઝરત યાકૂબ (અ.) કરતા હતા કે જેમને નજરાનના ઈસાઈઓ પણ માનતા હતા. રિવાયતોમાં એમ પણ છે કે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ પત્રમાં કુરઆને મજીદની આ આયત પણ શામેલ કરી હતી.

પારા-૩, સૂરએ આલે ઈમરાન, સૂરા-૩, આયત-૬૪

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا
اللهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ

تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

(આપ કહી દો ! અય કિતાબવાળાઓ ! આગળ વધો એ વાત તરફ કે જે અમારામાં અને તમારામાં સરખી છે કે અમે નહીં ઈબાદત કરીએ સિવાય અલ્લાહની અને અમે તેનામાં જરાય શિર્ક ન કરીએ, અને ન અપનાવે અમારામાંથી કેટલાકને રબ તરીકે અલ્લાહ સિવાય, પછી જો તેઓ ફરી ગયા તો આપ કહો કે શહાદત આપો કે અમે મુસ્લિમો છીએ.)

ચર્ચના સરદારે પત્ર સ્વીકારી લીધો અને ફેંસલો કર્યો કે બુધ્ધિમાન અને મઝલબી લોકોની એક કમિટી બનાવવામાં આવશે કે જે ભેગી મળીને આ મામલા ઉપર નિર્ણય લેશે. એક અનુભવી અને બુધ્ધિશાળી માણસે સલાહ આપી કે નજરાનના લોકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી એક ટુકડી મદીનામાં જાય અને રસૂલલ્લાહ (સ.)ના રિસાલતના દાવાની ચકાસણી કરે.

નજરાનના લોકોમાંથી ૬૦ સૌથી વધારે બુધ્ધિમાન અને આલિમ લોકોની પસંદગી થઈ.

આ ટુકડીની સરદારી તેમના ત્રણ મઝલબી માણસોએ કરી. આ ટુકડી મદીનામાં આવી અને મખમલનાં કપડાં, સોનાની અંગૂઠીઓ અને ગળામાં સોનાના કોસ પહેરીને મસ્જિદમાં દાખલ થઈ. તેમને આવા હુલ્યામાં જોઈને રસૂલલ્લાહ (સ.)ને આશ્ચર્ય થયો એટલે તેમણે તે લોકો તરફ ધ્યાન ન આપ્યું. નજરાનના લોકોને ખબર પડી ગઈ કે તેમનાથી કંઈ ખોટું થઈ રહ્યું છે, પરંતુ આગળ શું કરવું તેની તેમને સૂઝ ન પડી.

મૌલા અલી (અ.)ની સલાહ મુજબ નજરાનના પ્રતિનિધિ મંડળે પોતાનો હુલ્યો બદલી નાખ્યો અને સાદા વસ્ત્રોમાં આવી ગયા અને ઘરેણાં કાઢી દીધાં. પછી તેઓ પાછા રસૂલલ્લાહ (સ.)ની પાસે આવ્યા એટલે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તેમનું હાર્દિક સ્વાગત કર્યું. તેઓ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે ચર્ચા કરે તે પહેલાં તેમણે પોતાની ઈબાદત કરવાની રજા માગી અને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ

તેમને રજા આપી દીધી. મસ્જિદના એક ભાગમાં તેમને જગ્યા આપવામાં આવી કે જેથી તેઓ આરામથી ઇબાદત કરી શકે. પછી આ રીતે વાર્તાલાપ થયો.

રસૂલલ્લાહ (સ.) અને નજરાનના પાદરી વચ્ચેનો વાર્તાલાપ :

રસૂલલ્લાહ (સ.) : હું તમને તોહીદના અકીદાની અને એક અલ્લાહની ઇબાદત અને તેની ઇચ્છાના સમર્પણની દાવત આપું છું. (પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ સૂરએ આવે ઇમરાનની દજમી આયતની તિલાવત ફરમાવી.)

ઈસાઈ પાદરી : જો ઇસ્લામ એટલે કાએનાતમાં એક અલ્લાહ છે એવો અકીદો હોય તો અમે તેને માનીએ જ છીએ અને તેના જ હુકમ પ્રમાણે અમલ કરીએ છીએ.

રસૂલલ્લાહ (સ.) : ઇસ્લામની કેટલીક નિશાનીઓ છે અને તમારાં કાર્યો બતાવે છે કે સારા ઇસ્લામનો સ્વીકાર નથી કર્યો. તમે એક અલ્લાહની ઇબાદત કરવાનો દાવો કેવી રીતે કરી શકો છો જ્યારે કે તમે કોસની ઇબાદત કરો છો અને સુવ્વરના માંસથી દૂર નથી રહેતા અને માનો છો કે અલ્લાહને એક દીકરો છે.

ઈસાઈ પાદરી : ખરેખર તેઓ (ઈસા) અલ્લાહના દીકરા જ છે કારણ કે તેમની માતા મરયમ (અ.)એ તેમને આ દુનિયામાં કોઈની પણ સાથે નિકાલ કર્યા વગર જન્મ આપ્યો હતો. આ વાત સાબિત કરે છે કે આખી કાએનાતનો અલ્લાહ તેમનો પિતા છે અને અમે એવું પણ માનીએ છીએ કે હઝરત ઈસા (અ.) પોતે પણ ખુદા હતા કારણ કે તેઓ મડદાંને જીવતાં કરતા હતા, બીમારોને સાજા કરતા હતા અને માટીમાંથી પક્ષીઓ બનાવીને તેમને ઉડાડતા હતા. આ બધી વાતો સાબિત કરે છે કે તેઓ ખુદા છે.

રસૂલલ્લાહ (સ.) : ના, તેઓ અલ્લાહના બંદા અને અલ્લાહની મખ્લૂક છે. તેમને અલ્લાહે તેમની માતાના પેટમાં મૂક્યા હતા. તેમના બધા મોઅજિઝા અલ્લાહે આપ્યા હતા.

આ સમયે હઝરત જિબ્રઈલ (અ.) કુરઆને મજીદની આ આયત લઈને આવ્યા.

પારા-૩, સૂરએ આલે ઈમરાન, સૂરા-૩, આયત-૫૮

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ ۖ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

(ખરેખર ઈસાનો દાખલો અલ્લાહની નજદીક આદમના દાખલા જેવો છે. તેણે તેને ધૂળમાંથી

પેદા કર્યા પછી તેને કહ્યું થઈ જ, એટલે તે થઈ ગયો.)

આ આયતનો અર્થ એ હતો કે જો હઝરત ઈસા (અ.)ને અલ્લાહના દીકરા તે કારણે કહેવામાં આવે કે તેમનો જન્મ પિતા વગર થયો હતો તો પછી હઝરત આદમ (અ.)ને વધારે હક છે કે તેમને પણ અલ્લાહનો દીકરો કહેવામાં આવે કારણ કે તેમનો જન્મ તો માતા અને પિતા વગર થયો હતો. ઈસાઈ પાદરીઓને આ દલીલનો જવાબ ન મળ્યો, પરંતુ તેમણે વિવાદ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું એટલે કુરઆને મજીદની આ આયત નાઝિલ થઈ.

પારા-૩, સૂરએ આલે ઈમરાન, સૂરા-૩, આયત-૬૧

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَ
 أَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ
 لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾

(તો પછી જે વિવાદ કરે આપથી આ મામલામાં એ પછી કે જે કાંઈ ઈલ્મ આપના સુધી પહોંચી

ચૂક્યું છે, તો આપ કહી દો, તમે આવી જાઓ, આપણે બોલાવીએ અમારા દીકરાઓને અને

તમારા દીકરાઓને અને અમારી સ્ત્રીઓને અને તમારી સ્ત્રીઓને અને અમારા નફ્સોને અને

તમારા નફ્સોને. પછી આપણે મુબાહિલો કરીએ એટલે કે આપણે અલ્લાહની લાનત મોકલીએ

(જૂઠાઓ ઉપર.)

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આ આયતની તિલાવત ઈસાઈઓ સામે કરી અને મુબાહિલાનો પડકાર ફેંક્યો. મુબાહિલાનો અર્થ થાય છે એક બીજાઓ પર લાનત કરવી. ઈસાઈઓએ આપસમાં એકબીજાથી ચર્ચા કરી. પછી પડકારને સ્વીકારી લીધો. પછી તેઓ તેમના પડાવ તરફ પાછા ચાલ્યા ગયા..

સબક 2 : મુબાહિલાનો પ્રસંગ - ભાગ 2

જ્યારે નજરાનના ઈસાઈઓ પોતાના ખેમાઓમાં મુબાહિલાનો પડકાર સ્વીકારીને પાછા આવ્યા તો તેમના સરદારે તેમને આવી સલાહ આપી,

“કાલે જો હઝરત મોહંમદ (સ.) પોતાના ઘેરથી પોતાના કુટુંબીજનોને લઈને આવે તો તમે ક્યારેય પણ મુબાહિલો ન કરતા, પરંતુ જો તેઓ તેમના સહાબીઓને લઈને આવે તો પછી તમારે ડરવાની જરૂર નથી અને મુબાહિલો જરૂર કરજો.”

ઈસાઈઓના સરદારને ખબર હતી કે મુબાહિલો, બન્ને પક્ષ માટે તેમના કુટુંબીજનો સહિત જન્મ અને મરણનો પ્રશ્ન હતો. જો રસૂલલ્લાહ (સ.)ને ઈસ્લામના સત્યમાં જરાય શંકા હોત તો તેમણે આપણને મુબાહિલાની દાવત ન આપી હોત. જો રસૂલલ્લાહ (સ.)ને જરાય પણ ડર હોત કે મુબાહિલાની લાનત તેમના પોતાના ઉપર અને તેમના કુટુંબીજનો ઉપર આવશે તો રસૂલલ્લાહ (સ.) પોતાના કુટુંબીજનો સાથે અમારો સામનો કરવા ન આવત.

બન્ને પક્ષોએ નક્કી કર્યું કે બીજા દિવસે મદીના શહેરની બહાર ખુલ્લા મેદાનમાં મુબાહિલો થશે. હિ. સન ૯, માહે ઝિલહજની ૨૪મી તારીખે રસૂલલ્લાહ (સ.) મુબાહિલા માટે બહાર નીકળ્યા.

ઈમામ ફખ્રુદ્દીન રાઝી પોતાની તફ્સીરમાં લખે છે કે ઈમામ હુસૈન (અ.) આપ (સ.)ની ગોદમાં અને ઈમામ હસન (અ.) આપ (સ.)ની આંગળી પકડીને તથા ફાતેમા ઝહરા (સ.) આપ (સ.)ની પાછળ અને તેમની પાછળ મૌલા અલી (અ.) ચાલી રહ્યા હતા.

અલ્લાહે મોકલેલી મુબાહિલાની આયત પ્રમાણે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ પોતાના દીકરાઓ તરીકે હઝરત ઈમામ હસન (અ.) અને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને, પોતાની સ્ત્રીઓ તરીકે હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)ને અને પોતાના નફ્સો તરીકે મૌલા અલી (અ.)ને સાથે લીધા હતા.

આવા સુંદર અને નૂરાની ચહેરાઓ પોતાની સામે જોઈને ઈસાઈ પાદરીઓ મુગ્ધ થઈ ગયા. તેમનાં દિલ ધ્રુજવા લાગ્યાં અને તેમને ડરનો માર્યો ફફડાટ થવા લાગ્યો. તેમના સરદારે કોઈને પૂછ્યું કે જે લોકો હઝરત મોહંમદ (સ.)ની સાથે આવ્યા છે તે કોણ છે ? પેલા માણસે બધાંનાં નામ અને રસૂલલ્લાહ (સ.) સાથે તેમનો સંબંધ કહી સંભળાવ્યો.

હવે ઈસાઈઓના સરદારથી વધારે સબ્ર ન થઈ અને તે જોરજોરથી કહેવા લાગ્યો, “અલ્લાહની કસમ ! હું એવા ચહેરા જોઈ રહ્યો છું કે જો તે અલ્લાહ પાસે એવી દુઆ માગે કે પહાડ ખસી જાય તો અલ્લાહ તઆલા તેમના માટે પહાડને હટાવી દેશે. અય નજરાનના લોકો ! જો તમે મુબાહિલામાં હઝરત મોહંમદ (સ.)નો મુકાબલો કરશો તો હું તમને ચેતવણી આપું છું કે તમે બધા

નાબૂદ થઈ જશો અને તમારામાંથી એક જણ પણ દુનિયામાં બાકી નહીં રહે. મને લાગે છે કે આપણે તેમની આગળ આત્મસમર્પણ કરી દઈએ અને તેમનું આજ્ઞાપાલન કરીએ તો વધારે સારું.”

જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આ શબ્દો સાંભળ્યા તો ફરમાવ્યું, “અલ્લાહની કસમ ! જો નજરાનના ઈસાઈઓએ અમારો મુકાબલો કર્યો હોત તો તેઓ વાંદરા અને ડુક્કર થઈ ગયા હોત અને તેમના ઉપર આગની વર્ષા થાત.”

જ્યારે ઈસાઈ પાદરીઓએ મુબાહિલામાંથી પીછેહઠ કરી તો રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તેમને બે વિકલ્પ આપ્યા ; કાં તો મુસલમાન થઈ જાઓ કે કાં તો અમારી શરતોને માની લો.

ઈસાઈઓએ ઈસ્લામનો સ્વીકાર ન કર્યો માટે તેમની સાથે નીચે મુજબની શરતો સાથે કરાર કરવામાં આવ્યો :

- દર વર્ષે નજરાનના ઈસાઈઓ ઈસ્લામી રાષ્ટ્રને ૨૦૦૦ પહેરવાનાં કપડાં કે જેમાંથી દરેકની કિંમત ૪૦ દિરહમ હોય, તે આપશે.
- જો રસૂલલ્લાહ (સ.)ને જરૂર પડે તો તેઓ મુસલમાનોના લશ્કરને હંગામી ધોરણે ૩૦ ઘોડા, ૩૦ ઊંટ, ૩૦ બખ્તર અને ૩૦ નેઝાઓનું ધિરાણ કરશે.

આ કરારનામું રસૂલલ્લાહ (સ.)એ લખાવ્યું, મૌલા અલી (અ.)એ લખ્યું અને તેના ઉપર ગવાહ તરીકે રસૂલલ્લાહ (સ.)ના ચાર સહાબીઓની સહીઓ હતી. ઉપરોક્ત શરતો સિવાય કરારનામામાં નીચે મુજબ લખાણ પણ હતું :

“...નજરાનના લોકો અલ્લાહની હિફાઝતમાં અને તેના રસૂલ હઝરત મોહંમદ (સ.)ની હિફાઝતમાં રહેશે. તેમનું જીવન, તેમનો મઝહબ, તેમની જમીન અને મિલકત સુરક્ષિત રહેશે અને તેમની સુરક્ષાની જવાબદારી અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સ.)ની રહેશે. આ કરારનામું નજરાનના બધા લોકો ઉપર લાગુ થશે, પછી તેઓ અહીં હાજર હોય કે ન હોય અને તેઓ કબીલાવાળા હોય કે પછી કબીલાવાળાઓના આશ્રિત હોય, ગુલામ હોય કે નોકર હોય, તેમના હક્કમાં કોઈ ફેર નહીં પડે...”

એક મહત્વની શરત આ કરારનામામાં એ હતી કે નજરાનના લોકો રિબા (વ્યાજ)ની આપ લે નહીં કરે, નહીંતર રસૂલલ્લાહ (સ.) કરારનામાથી બંધાયેલ નહીં રહે.

ઈસાઈઓ પોતાના વતન પાછા ચાલ્યા ગયા. તે પછી નજરાનના કેટલાક આદરણીય લોકો મદીના આવ્યા અને સ્વેચ્છાએ ઈસ્લામને સ્વીકારીને સાચા મુસલમાન થઈ ગયા.

તારીખમાં મુબાહિલાનો પ્રસંગ ઘણો મહત્વ ધરાવે છે કારણ કે આ પ્રસંગ દર્શાવે છે કે અહલેબૈત (અ.)નો રસૂલલ્લાહ (સ.) અને અલ્લાહ સાથે કેટલો બધો નિકટનો સંબંધ છે. આ પ્રસંગ પછી મૌલા અલી (અ.) ‘નફ્સે નબી’ તરીકે ઓળખાયા કારણ કે રસૂલલ્લાહ (સ.) મુબાહિલામાં તેમને પોતાના નફ્સ તરીકે લઈ ગયા હતા.

સબક 3 : રસૂલલ્લાહ (સ.)ના કતલનું પડયંત્ર

હિ. સન ૯માં હજના સમયે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને હુકમ કર્યો કે લોકોને સત્તાવાર એલાન વાંચી સંભળાવો. આ પ્રસંગ મિના ઉપર બન્યો અને એલાન એ હતું કે અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.) બુતપરસ્તીથી કંટાળી ચૂક્યા છે અને હવે તેને સહન નહીં કરે. બુતપરસ્તોને કહેવામાં આવ્યું કે ચાર મહિનાની અંદર અંદર કાં તો ઈમાન લઈ આવો કે કાં તો જંગની તૈયારી શરૂ કરી દો.

આ એલાનની ઊંડી અને ઝડપી અસર થઈ. એ કબીલાઓ કે જેઓ બુતપરસ્તીની હઠ પકડીને બેઠા હતા અને પોતાની કુટેવો અને અંધશ્રદ્ધાઓ જેમણે હજુ સુધી ચાલુ રાખી હતી, તેઓ પોતાનો વિચાર બદલવા લાગ્યા. ઘણા કબીલાઓએ તેમના પ્રતિનિધિઓને રસૂલલ્લાહ (સ.) સાથે ચર્ચા કરવા માટે મદીના મોકલ્યા.

ચાર મહિનાની મુદત પૂરી થાય તે પહેલાં આખું અરબસ્તાન ઈસ્લામના પરચમ હેઠળ આવી ગયું અને તેમાં એક પાણ બુતખાનું, એક પાણ બુત કે એક પાણ બુતપરસ્ત ન બચ્યો. યમન, બહરૈન અને યમામાના લોકો પણ મુસલમાન થઈ ગયા.

હવે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સત્તા ઉપર ખુલ્લમ ખુલ્લા વિરોધ દર્શાવાની હિંમત કોઈ કરી શકતું ન હતું. તેમ છતાં કેટલાક મુનાફિકો એવા હતા કે જેઓ રસૂલલ્લાહ (સ.) અને ઈસ્લામને નુકસાન પહોંચાડવાની તકની રાહ જોઈને બેઠા હતા.

બની આમિર કબીલાના સરદારો પોતાની હઠ અને શરારત માટે જાણીતા હતા. તેમના બે સરદારો આમિર અને અરબદે નક્કી કર્યું કે તેમના પ્રતિનિધિમંડળનું નેતૃત્વ કરતાં કરતાં તેઓ મદીના જશે અને મુસલમાન થઈ જવાના બહાને રસૂલલ્લાહ (સ.)ને કતલ કરવાની કોશિશ કરશે. તેમની યોજના એ હતી કે બન્નેમાંથી એક જાણ રસૂલલ્લાહ (સ.)ને વાતચીતમાં રોકી રાખશે અને બીજો તેમના ઉપર હુમલો કરીને તેમને કતલ કરી દેશે.

પ્રતિનિધિઓના બીજા સભ્યો આ યોજનાથી વાકેફ ન હતા. તેઓ ઈસ્લામ અને રસૂલલ્લાહ (સ.) ઉપર ઈમાન લઈ આવ્યા, પરંતુ આમિરે ઈસ્લામ વિષે કાંઈ પણ વાત કરી નહીં અને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ જવાબ આપ્યો કે, “જ્યાં સુધી તમે મુસલમાન ન થઈ જાઓ ત્યાં સુધી ખાનગી ચર્ચા કરવી શક્ય નથી.”

જ્યારે આમિરે અરબદ તરફ સમર્થન પ્રાપ્ત કરવા માટે નજર કરી તો તેને લાગ્યું કે અરબદ વિચિત્ર રીતે ઘણો શાંત દેખાય છે જાણે કે તે તેમની યોજનાને સદંતર ભૂલી જ ગયો હોય. હકીકત એ

હતી કે જ્યારે અરબદે પોતાની તલવાર મ્યાનમાંથી બહાર કાઢવાની કોશિશ કરી હતી ત્યારે તે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની શાન જોઈને હેબતાઈ ગયો હતો. એ પોતાની જગ્યાએ થીજી ગયો હતો અને હવે આમિરને કોઈ મદદ કરી શકે તેમ ન હતું.

છેવટે આમિર નિરાશ થઈ ગયો કે હવે અરબદથી કોઈ મદદ નહીં મળે એટલે તેણે પોતે જાહેરમાં રસૂલલ્લાહ (સ.)ની દુશ્મનાવટનું એલાન કરી દીધું અને મદીનાને લશ્કરથી ભરી દેવાની ધમકી આપી. જો રસૂલલ્લાહ (સ.) ઈચ્છત તો બન્નેને મારી શકતા હતા, પરંતુ તેના બદલે આપે ફક્ત અલ્લાહ પાસે તેમના શરથી પોતાની અને મુસલમાનોની સલામતીની દુઆ માગી.

આપ (સ.)ની દુઆ તરત જ કબૂલ થઈ ગઈ અને વતન પાછા ફરતી વખતે આમિર ભયંકર બીમારીમાં સપડાઈ ગયો જ્યારે કે અરબદ ઉપર વીજળી પડી અને તે બળીને મરી ગયો.

આવી રીતે અલ્લાહે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને તેમના દુશ્મનોથી બચાવ્યા અને આપને એવી તક આપી કે આપ આટલા બધા મુશ્કેલીભર્યા વર્ષોમાં દીને ઈસ્લામની તબ્લીગ કર્યા પછી પોતાની મહેનતનાં ફળ આપ ચાખી શકે. ફક્ત વીસ જ વર્ષમાં ઈસ્લામ આખા અરબસ્તાનનો રાજકીય મઝહબ બની ચૂક્યો હતો જ્યારે શરૂઆતમાં તો આખું અરબસ્તાન તેનું દુશ્મન હતું. આ ખરેખર રસૂલલ્લાહ (સ.) માટે ખૂબ જ સંતોષકારક સમય હતો.

સબક 4 : હજીજતુલ વિદાઅ (છેલ્લી હજ)

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.)એ ખાના-એ-કા'બાની દીવાલો ચણી ત્યારથી ખાના-એ-કા'બા ઈબાદતની જગ્યા તરીકે ઓળખાતી હતી. જેમ જેમ વર્ષો વીતતાં ગયાં તેમ તેમ ત્યાં કરવામાં આવતી ઈબાદતમાં વિચિત્ર અને બિનજરૂરી રિવાજો શરૂ થઈ ગયા હતા. લોકો ખાના-એ-કા'બાની આજુબાજુ નિર્વસ્ત્ર થઈને નાચતા હતા અને તેમણે કા'બાની અંદર બુત મૂકી દીધા હતા. મુસલમાનોએ ફત્લે મક્કાના સમયે આ બુતોને તોડી નાખ્યા હતા તે પછી પણ તેમને ખબર ન હતી કે હજની ક્રિયાઓ બજાવી લાવવાની સાચી રીત કઈ છે.

આ જ કારણે અલ્લાહે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને હુકમ કર્યો કે હિ. સન ૧૦માં તેઓ પોતે હજમાં ભાગ લે કે જેથી લોકોને કોઈ શંકા ન રહે કે હજ કેવી રીતે બજાવી લાવવી. આવી રીતે રસૂલલ્લાહ (સ.) વ્યવહારિક રીતે વાજિબાતને અદા કરીને બતાવી શકતા હતા અને બિનજરૂરી રિવાજોનો ત્યાગ કરી શકતા હતા. આપ લોકોને એ પણ બતાવી શકતા હતા કે મિના અને અરફાતની હદો ક્યાં છે અને ત્યાંથી નીકળવાનો સમય કયો છે.

આ બધાં લક્ષ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મુસાફરીની તૈયારીઓ શરૂ કરી દીધી. ૧૧મા ઈસ્લામી મહિનામાં, ઝિલકઅદમાં, આપ (સ.)એ એલાન કર્યું કે, “આ વર્ષે હું હજ કરવા

જવાનો છું.” આ સમાચાર સાંભળતાં જ મુસલમાનોમાં એક નવો ઉત્સાહ પેદા થયો અને હજારોની સંખ્યામાં મુસલમાનો મુસાફરી શરૂ કરવા માટે મદીનાની બહાર એકઠા થઈ ગયા.

મુસાફરીના મુખ્ય અંશો આ પ્રમાણે છે :

1. રસૂલુલ્લાહ (સ.) ૨૮મી માહે ઝિલકઅદ હિ. સન ૧૦ના દિવસે મક્કા તરફ રવાના થયા. આપ (સ.)એ પોતાની સાથે ૬૦ જનવર કુરબાની માટે લીધાં.
2. મસ્જિદે શજરામાં આપ (સ.)એ એહરામ બાંધ્યો કે જે બે સાદા કાપડના ટુકડાથી બનેલો હતો. એહરામ બાંધીને આપ (સ.)એ ‘લબ્બૈક’ પઢ્યું.
3. મક્કામાં, આપ (સ.) સીધા જ મસ્જિદુલ હરામ તરફ ગયા. આપ (સ.) તેની અંદર ‘બની શૈબા’ના દરવાજાથી દાખલ થયા.
4. તવાફ દરમિયાન આપ (સ.) હજરે અસ્વદની સામે ઊભા રહ્યા અને પછી ખાના-એ-કા’બાના સાત ફેરા લગાવ્યા.
5. તે પછી આપ (સ.) મકામે ઈબ્રાહીમ ઉપર ઊભા રહ્યા અને તવાફની બે રકાત નમાઝ અદા કરી.
6. તે પછી આપ (સ.)એ સઈ શરૂ કરી. સઈ એટલે સફા અને મર્વાની પહાડીઓ વચ્ચે સાત વાર ચાલવું.

7. તે પછી આપ (સ.)એ હાજીઓ તરફ નજર કરી અને ફરમાવ્યું કે, “જે લોકો કુરબાનીનાં જાનવરો સાથે નથી લાવ્યા તે લોકો એહરામ ઊતારી દે અને તકસીર કરી દે - એટલે કે વાળ અથવા નખ નાના કરી દે. જેમણે હમાણાં સુધી જે બધી ક્રિયાઓ કરી છે, તેને તે લોકો ઉમરા માની લે અને હજ માટે પાછો એહરામ બાંધી લે. જો કે જે લોકો મારી સાથે કુરબાનીના જાનવર લઈને આવ્યા છે તે લોકો મિનામાં જઈને કુરબાની ન કરી લે ત્યાં સુધી એહરામ ઊતારે નહીં.”
8. આ સમયે મૌલા અલી (અ.) પણ યમનથી આવીને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે જોડાઈ ગયા.
9. ૮મી માહે ઝિલહજે રસૂલલ્લાહ (સ.) મિના થઈને અરફાત જવા માટે નીકળ્યા અને ૯મી માહે ઝિલહજના સૂર્યોદય સુધી મિનામાં રોકાણ કર્યું. ત્યાર પછી આપ (સ.) પોતાના ઊંટ પર સવાર થયા અને અરફાતમાં આવી ગયા. આપ (સ.) ઊંટ પર સવાર જ હતા ત્યારે આપ (સ.) નુમરા નામની જગ્યાએ રોકાયા અને ત્યાં હજરો લોકોની સામે પોતાનો તારીખી અને મશહૂર ખુત્બો આપ્યો.
10. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ખુત્બો આપીને પોતાની હિદાયતનો સાર કહી સંભળાવ્યો. આપ (સ.)એ ઈસ્લામના નાના મોટા બધા જ અહકામને ગણાવી દીધા કે જેથી લોકોના દિલોમાં કોઈ શંકા કુશંકા રહે નહીં. જ્યારે આપ (સ.)એ ખુત્બો પૂરો કર્યો તો આપ (સ.)એ ૧,૦૦,૦૦૦ લોકોની હાજરીમાં ઝોહરૈન અદા કરી.

11. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ૮મી માહે ઝિલહજના દિવસે અરફાતમાં સૂર્યોસ્ત સુધી રોકાણ કર્યું અને અંધકાર છવાઈ જાય તે પહેલાં આપ (સ.) મુઝદલેફા માટે નીકળી ગયા. આપ (સ.)એ રાત રોકાણ ત્યાં કર્યું. આપ (સ.)એ ફજ અને સૂર્યોદય વચ્ચેનો સમય મશૂઅરુલ હરામમાં પસાર કર્યો.

12. ૧૦મી માહે ઝિલહજના દિવસે આપ મિના તરફ આગળ વધ્યા અને આપે રમી જમરાતની (થાંભલાઓને કાંકરા મારવાની), કુરબાનીની અને તફસીરની ક્રિયાઓ અદા કરી. તે પછી આપ (સ.) મક્કા તરફ રવાના થયા અને ત્યાં તવાફ કર્યા અને લોકોને હજની ક્રિયાઓ કેવી રીતે પૂરી કરવી તે સમજાવ્યું.

13. આ હજને હજ્જતુલ વિદાઅ (વિદાયની હજ) કહેવામાં આવે છે કારણ કે આ હજ રસૂલલ્લાહ (સ.)ના જીવનની છેલ્લી હજ હતી. આ હજ દરમિયાન આપ (સ.)એ હજના દરેક પાસાને વ્યાવહારિક રીતે સમજાવ્યું કે જેથી પાછળથી કોઈના મનમાં પણ શંકા રહે નહીં.

રસૂલલ્લાહ (સ.) પાછા જવાની તૈયારીમાં વ્યસ્ત થઈ ગયા કારણ કે આપ (સ.)ને ખબર હતી કે હવે આપ (સ.)ની વફાતનો સમય નજીક આવી રહ્યો છે અને ટૂંક સમયમાં અલ્લાહ આપ (સ.)ને પોતાની પાસે બોલાવી લેશે.

સબક 5 : ગદીરનો પ્રસંગ

જ્યારે હજની ક્રિયાઓ પૂરી થઈ ગઈ તો રસૂલલ્લાહ (સ.) ૧૪મી માહે ઝિલહજના દિવસે મક્કાથી મદીના જવા નીકળી પડ્યા. જ્યારે આપ (સ.) રબીરૂ નામની જગ્યાઓ પહોંચ્યા કે જે જોહકાથી ત્રણ માઈલના અંતરે આવેલી છે તો હઝરત જિબ્રઈલ (અ.) આ આયત લઈને નાઝિલ થયા :

પારા-૬, સૂરએ માએદા, સૂરા-૫, આયત-૬૭

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ۖ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَتَهُ ۗ وَاللَّهُ يَعْصِيكَ مِنَ النَّاسِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الْكَاFِرِينَ ﴿٦٧﴾

(અય રસૂલ ! પહોંચાડી દો જે કાંઈ નાઝિલ થયું છે આપના ઉપર આપના પાલનહાર તરફથી અને જો આપ આવું નહીં કરો તો આપે તેની રિસાલતને પહોંચાડી જ નથી અને અલ્લાહ આપને લોકોથી સુરક્ષિત રાખશે. ખરેખર અલ્લાહ કાફિરોની કોમને હિદાયત કરતો નથી.)

આવા ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ હુકમનું પાલન કરવાં માટે રસૂલલ્લાહ (સ.) તરત રોકાઈ ગયા. આપ (સ.)એ હુકમ કર્યો કે એક મેદાનને સાફસૂફ કરવામાં આવે અને ઊંટોની પલાણોનો એક મિમ્બર તૈયાર કરવામાં આવે. આપ (સ.)એ બિલાલ (રઝી.)ને કે જેમનો અવાજ બુલંદ હતો, તેમને ફરમાવ્યું કે “જે લોકો આગળ નીકળી ગયા છે તે લોકોને પાછા બોલાવો અને જે લોકો પાછળ રહી ગયા છે તેમને આગળ આવવાનું કહો.”

બધા લોકો એ મેદાનમાં ભેગા થઈ ગયા કે જેને ‘ગદીરે ખુમ’ (ખુમનું તળાવ) કહેવાતું હતું. બપોરનો સમય હતો અને ખૂબ જ ગરમી હતી. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ નમાઝે જમાઅતની ઈમામત કરી અને પછી મિમ્બર ઉપર તશરીફ લાવ્યા કે જેથી બધા લોકો આપ (સ.)ને જોઈ શકે. પછી આપ (સ.)એ ખુત્બો આપ્યો કે જે નીચે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે :

“સઘળી પ્રશંસા અલ્લાહની છે કે જે ખાલિક અને કાએનાતનો પાલનહાર છે. દરેકના ઉપર ફરજ છે કે તે તેનો શુક્ર સુખમાં અને દુઃખમાં અદા કરતો રહે. હું ગવાહી આપું છું કે હું તેનો બંદો છું અને તે મારો મૌલા છે. હું લોકો સુધી તે બધી વસ્તુઓ પહોંચાડી દઉં છું કે જે મારી ઉપર લોકોની હિદાયત માટે તે નાઝિલ કરે છે.

મને અલ્લાહે લુકમ કર્યો છે કે જે તમને જાણાવી દઉં કે મને તમારી વચ્ચેથી ટૂંક સમયમાં જ ઊઠાવી લેવામાં આવશે. અય લોકો ! હું તમારી પાસે બે કિંમતી વસ્તુઓ છોડીને જઈ રહ્યો છું ; અલ્લાહની કિતાબ અને મારી અલલેબૈત (અ.). તે બન્ને એકબીજાથી જુદા નહીં પડે એટલે સુધી કે હૌઝે કૌસર પર મને આવીને મળશે. જ્યાં સુધી તમે આ બન્ને કિંમતી વસ્તુઓની સાથે રહેશો, ત્યાં સુધી તમે ગુમરાહ નહીં થાઓ. આ બન્નેના કરતાં ન તો ખૂબ પાછળ રહી જજો કે ન તો તેમની આગળ ચાલવા લાગજો કારણ કે બન્ને રીતે તમે ગુમરાહ થઈ જશો.”

આને હદીસે સક્લૈન એટલે કે બે કિંમતી વસ્તુઓની હદીસ કહેવાય છે.

તે પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ લોકોને સવાલ કર્યો કે, “અય લોકો ! શું હું તમારો મૌલા નથી કે જે તમારા પર, તમારા જીવ કરતાં વધારે હક ધરાવે છે ?”

તો બધા લોકોએ એક જ અવાજમાં જવાબ આપ્યો કે, “હા, અય અલ્લાહના રસૂલ (સ.) !”

ત્યાર પછી રસૂલલ્લાહ (સ.) નીચે ઝુક્યા અને મૌલા અલી (અ.)ને પોતાના હાથ વડે મિમ્બર ઉપર ઉપાડી લીધા અને મૌલા અલી (અ.)ને મિમ્બરની ચારેય બાજુથી લોકોને બતાવવા લાગ્યા અને ફરમાવ્યું કે,

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ

(હું જેનો મૌલા છું તેના આ અલી મૌલા છે.)

આટલું કહીને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આસમાન તરફ હાથ બુલંદ કર્યા અને દુઆ માગી કે, “યા અલ્લાહ ! જે અલી (અ.)થી મોહબ્બત કરે તું તેનાથી મોહબ્બત કર અને જે તેમનાથી અદાવત કરે તું તેમનાથી અદાવત કર અને જે તેમનાથી બુઝ રાખે, તું તેમનાથી બુઝ રાખ.

“અય લોકો ! અલ્લાહ મારો મૌલા છે અને હું મોમિનોનો મૌલા છું.” આ વાત રસૂલલ્લાહે ત્રણ વાર કહી અને પછી આપ (સ.) મિમ્બર પરથી નીચે તશરીફ લાવ્યા. આ સમયે હઝરત જિબ્રઈલ (અ.) આ આયત લઈને નાઝિલ થયા :

**الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاتَّمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا**

(આજે મેં તમારા માટે તમારો દીન સંપૂર્ણ કરી દીધો છે અને તમારા ઉપર મારી નેઅમતને તમામ કરી દીધી છે અને હું તમારા માટે દીન તરીકે ઈસ્લામથી રાજી થઈ ગયો છું.)

તે પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ અલ્લાહનો તેની નેઅમત માટે શુક્ર અદા કર્યો અને મૌલા અલી (અ.)ને હુકમ કર્યો કે ખૈમામાં તશરીફ લઈ જાઓ કે જેથી લોકો તમારો મુસાફો કરીને તમને મુબારકબાદી આપી શકે.

મુબારકબાદી આવનારા સર્વ પ્રથમ લોકોમાં અબૂ બક્ર અને ઉમર હતા, પરંતુ આશ્ચર્યની બાબત એ છે કે રસૂલલ્લાહની વફાત પછી તરત જ બન્ને જણાએ મૌલા અલી (અ.)ને રસૂલલ્લાહના વસી માનવાનો ઈન્કાર કરી દીધો.

મૌલા અલી (અ.) રસૂલલ્લાહના જનશીન થયા તે પ્રસંગની બધી ઔપચારિકતાઓ પૂરી થઈ ગઈ તે પછી લોકો પોતપોતાના ઘર તરફ રવાના થવા લાગ્યા. જોહડ્ડામાં શામ અને મિસ્રથી આવનારા હાજીઓ કાફલાથી અલગ થઈ ગયા અને સાથે સાથે યમન અને હઝમોતથી આવનારા હાજીઓ પણ અલગ થઈ ગયા હોવા છતાં મદીના સુધી રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે ૧૦,૦૦૦ મુસલમાનો કાફલામાં હતા. મદીનામાં તે કાફલો હિ. સન ૧૦ શરૂ થાય તે પહેલા પહોંચી ગયો હતો.

આ દિવસના મુખ્ય પ્રસંગો તારીખની કિતાબોમાં લખાયેલા છે - શીઆ અને સુન્ની બન્નેની કિતાબોમાં. આ વિષે કોઈ શંકા હોવી જ જોઈતી ન હતી કે મૌલા અલી (અ.)ને રસૂલલ્લાહ (સ.) પછી મુસલમાનોના ખલીફા તરીકે પસંદ કરી દેવામાં આવ્યા હતા, તેમ છતાં રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાત પછી મુસલમાનોએ આ વાતની અવગણના કરી. મૌલા અલી (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ના જનાઝાની તૈયારીમાં લાગેલા હતા તે સમયે મુસલમાનોએ પોતાના એવા ખલીફા પસંદ કરી લીધા કે જેમને ખલીફા બનવાનો ન તો કોઈ હક હતો કે ન તો તેમની પાસે તેની લાયકાત હતી.

ગદીરનો દિવસ આપણી તારીખનો એક મહત્વનો પ્રસંગ છે અને આખી દુનિયાના શીઆ લોકો ૧૮મી ઓક્ટોબરને ‘ઈદ ગદીર’ તરીકે ઉજવે છે.

સબક 6 : રસૂલલ્લાહ (સ.)નો અંતિમ સમય

રસૂલલ્લાહ (સ.) હજ્જતુલ વિદાઅથી હિ. સન ૧૦ના માહે ઝિલહજના અંતમાં પાછા આવ્યા. મોહર્રમનો મહિનો વીત્યો કે આપ (સ.) હિ. સન ૧૧માં માહે સફરની શરૂઆતમાં બીમાર પડી ગયા.

તે સમયે ખબર આવી કે રોમના લોકો કે જે અરબસ્તાનની ઉત્તર-પશ્ચિમી દિશામાં પાડોશી હતા, તેમણે મુસલમાનોના પાટનગર મદીના ઉપર હુમલો કરવાની તૈયારી કરી લીધી છે. આવી ખતરનાક પરિસ્થિતિ સર્જઈ અને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મુસલમાનોને એક મોટું લશ્કર તૈયાર કરવાનો હુકમ આપ્યો. તે લશ્કરના સાલાર ઉસામા બિન ઝૈદને બનાવવામાં આવ્યા. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ખાસ કરીને બધા મુહાજિરોને કે જેઓ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે મક્કાથી હિજરત કરીને મદીના આવ્યા હતા તેમને લશ્કરમાં ભાગ લેવાનો હુકમ કર્યો, પરંતુ આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને લશ્કરમાં જોડાવાની મનાઈ ફરમાવી. મુસલમાનોનો જુસ્સો વધારવા માટે આપ (સ.)એ પોતાના હાથે ઉસામા માટે અલમ તૈયાર કર્યો અને તેમને ફરમાવ્યું કે, “અલ્લાહના નામથી અને તેના રસ્તા પર યુધ્ધ કરો. દુશ્મન સાથે સવારે યુધ્ધ કરો અને મુસાફરીનું અંતર ઝડપથી કાપો કે જેથી દુશ્મનને ખબર પડે તે પહેલાં જ તમે તેમની સામે પહોંચી જાઓ.”

ઉસામાએ મદીનાથી ત્રણ માઈલ દૂર જુદ્દમાં પડાવ નાખ્યો કે જેથી મુસલમાન યોધાઓ ત્યાંથી લશ્કરમાં જોડાઈ શકે. ઉસામા વીસ વર્ષના નવયુવાન હતા અને રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આઝાદ કરેલા ગુલામ ઝૈદના દીકરા હતા.

મદીનાના લોકોએ વાંધો ઉઠાવ્યો કે અમારે આવા નવયુવાન સાવારની પાછળ રહેવું નથી. જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મુસલમાનોની આ હઠ વિષે સાંભળ્યું તો આપ (સ.)એ તેમને ચેતવણી આપી કે મારા હુકમ પછી પણ જો કોઈ ઉસામાના લશ્કરમાં નહીં જોડાય તો તેના ઉપર અલ્લાહની લાનત થશે. તેમ છતાં રસૂલલ્લાહ (સ.)ના સહાબીઓ આગળ ન આવ્યા અને બહાનું કરવા લાગ્યા કે આપ બીમાર છો એટલે અમને આપ (સ.)ની ચિંતા છે એટલે અમે મદીના છોડવા માગતા નથી. સમય વીતતો ગયો તેમ તેમ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની બીમારીમાં વધારો થતો ગયો અને છેવટે ઉસામાનું લશ્કર યુધ્ધ પર જઈ જ ન શક્યું. ઉસામાની સરદારી હેઠળ લશ્કરને શામ તરફ મોકલવા પાછળ રસૂલલ્લાહ (સ.)ના બે આશય હતા. પહેલો એ કે લોકોને બતાવી દે કે જવાબદારી અને સત્તા સોંપતી વખતે ઉંમરનું કોઈ મહત્વ નથી અને બીજું એ કે સત્તા માટે જે લાયકાત જરૂરી છે તે વ્યક્તિત્વ અને ક્ષમતા છે.

આ પ્રસંગના થોડાક જ મહિના પછી અબૂબક્ર અને ઉમર આ વાતને ભૂલી ગયા અને તેમણે મૌલા અલી (અ.)ને એ બહાનું કરીને ખિલાફત સોંપવાનો ઈન્કાર કરી દીધો કે મૌલા અલી (અ.)ની ઉંમર ઘણી નાની છે.

આ પ્રસંગમાં બીજી રસપ્રદ વાત એ છે કે રસૂલલ્લાહ (સ.)નો આગ્રહ હતો કે દરેક સહાબી ઉસામાની સરદારીમાં લશ્કરમાં જોડાય, પરંતુ આપ (સ.) મૌલા અલી (અ.)ને પોતાની પાસે રાખવા માગતા હતા. તે એટલા માટે રસૂલલ્લાહ (સ.) જાણતા હતા કે આપ (સ.)નો અંત સમય નજીક છે, માટે જો લશ્કર શામમાં જ હોય તે સમય દરમિયાન આપ (સ.)ની વફાત થઈ જાય તો મૌલા અલી (અ.) તરત ઉમ્મતની ખિલાફતની જવાબદારી સંભાળી શકે.

પરંતુ મુનાફિકોને ખબર હતી કે રસૂલલ્લાહ (સ.) મૌલા અલી (અ.)ને ખિલાફત સોંપી દેશે એટલે તેમણે આપ (સ.)ની બીમારીનું બહાનું કાઢ્યું અને લશ્કરમાં ન જોડાયા. તેઓ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાતના સમયે મદીનામાં રહેવા માગતા હતા કે જેથી મૌલા અલી (અ.) પાસેથી ખિલાફતને ગસબ કરી શકે.

તારીખ ગવાહ છે કે અબૂબક્ર, ઉમર અને અન્ય લોકોએ આવું જ કર્યું. રસૂલલ્લાહ (સ.) જ્યારે ખૂબ જ બીમાર થઈ ગયા ત્યારે આપ (સ.) આપની ઝૌજ હઝરત બીબી મયમૂનાના ઘરમાં રહેતા હતા. ત્યારે ફેસલો કરવામાં આવ્યો કે હવે આપ (સ.)ને બીબી આયશાના ઘેર તશરીફ લઈ જવી જોઈએ કે જેથી બધા લોકો આવીને આપ (સ.)ને મળી શકે. રસૂલલ્લાહ (સ.) જાણતા હતા કે મૌલા અલી (અ.) પાસેથી ખિલાફત ગસબ કરી લેવાની યોજના ઘડાઈ ચૂકી છે. જ્યારે આપ (સ.)નો તાવ વધી ગયો ત્યારે આપ (સ.)ને ખબર પડી ગઈ કે હવે વફાતનો સમય ખૂબ જ નજીક

છે. આપ (સ.)એ આજુબાજુ ઊભેલા સહાબીઓને ફરમાવ્યું કે, “મને કાગળ અને કલમ લાવી આપો કે જેથી હું લોકોની હિદાયત માટે વસિયત કરી શકું.”

ઉમર જાણી ગયા કે હવે અમારી ખિલાફત ગસબ કરવાની યોજના નિષ્ફળ થઈ શકે છે એટલે તેમણે તરત વાંધો ઉઠાવ્યો. તેમણે કહ્યું કે, “તાવના કારણે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની માનસિક અવસ્થા બરોબર રહી નથી એટલે આપ (સ.)ને ખબર નથી કે પોતે શું કહી રહ્યા છે.” તેમણે કહ્યું કે, “અમારી હિદાયત માટે કુરઆન જ કાફી છે એટલે અમને વસિયતની કોઈ જરૂર નથી.” બીજા સહાબીઓ ઉમરની સાથે સહમત ન થયા અને તેમના વાદ વિવાદના કારણે ઘોંઘાટ થવા લાગ્યો. જ્યારે ઘોંઘાટ ખૂબ જ વધી ગયો તો રસૂલલ્લાહ (સ.) બેચેન થઈ ગયા અને બંધાને ચાલ્યા જવાનું કહ્યું. ઉમરના આ દુષ્કૃત્યના કારણે ખિલાફતના મામલે ઉમ્મત હંમેશને માટે શીઆ અને સુન્ની, એમ બે ફિરકાઓમાં વહેંચાઈ ગઈ અને પાછળથી સદીઓ સુધી શીઆ અને સુન્ની ફિરકાની અંદર ખૂનામરકી ચાલુ રહી.

જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની તકલીફમાં વધારો થવા લાગ્યો તો આપ (સ.)ના પરિવારજનો આપ (સ.)ની આજુબાજુ હતા. હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)ને પોતાના વડાલા પિતાની જુદાઈ સહન થતી ન હતી એટલે આપ (અ.)ની આંખમાંથી સતત આંસુ નીકળી રહ્યાં હતાં. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આપ (અ.)ને વડાવથી ફરમાવ્યું કે, “રડો નહીં.” અને પછી આપ (અ.)ના કાનમાં કાંઈક

કહ્યું કે જેના કારણે હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)એ રડવાનું બંધ કરી દીધું અને આપ (અ.) ખુશ થઈ ગયાં. જ્યારે પાછળથી બીબી આયશાએ હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)ને પૂછ્યું કે, “રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આપને શું કહ્યું હતું,” તો આપ (અ.)એ તેમને જણાવ્યું કે, “રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મને કહ્યું હતું કે “ચિંતા ન કરો, મારા પછી હવે આપ પણ વફાત પામશો અને આ દુનિયાને છોડીને મારી પાસે આવી જશો.”

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ પોતાના સહાબીઓને અલવિદા કહી અને અને તેમને સતત કુરઆન પ્રમાણે અમલ કરતા રહેવાની અને અહલેબૈત (અ.)ને છોડી ન દેવાની નસીહત કરતા રહ્યા કારણ કે આ બન્ને જ ઉમ્મતને સત્ય અને નેકીના રસ્તાની હિદાયત કરનાર હતા. આપ (સ.)એ પછી આપ (સ.)ના નવાસાઓને બોલાવ્યા અને તેમને ગળે લગાવ્યા. આપ (સ.)ની આંખમાંથી આંસુ વહી રહ્યાં હતાં જ્યારે આપ (સ.)એ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ના મોઢાનો અને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ના ગરદનનો બોસો લીધો. જ્યારે આપ (સ.)ને પૂછવામાં આવ્યું કે આપ (સ.)એ આવું શા માટે કર્યું તો આપ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મારા એક નવાસાને ઝેર આપવામાં આવશે જ્યારે બીજાની ગરદન કાપવામાં આવશે.”

જેમ જેમ આપની તબિયત લથડતી ગઈ તેમ તેમ આખું મદીના શોકમાં ડૂબવા લાગ્યું. બધાને દુઃખ હતું કે અલ્લાહના જે રસૂલ (સ.)એ તેમને નજાતનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો છે, તે હવે અમારી વચ્ચે નહીં હોય.

સબક 7 : રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાત અને તદફીન

આપની હયાતે મુબારકાની અંતિમ ક્ષણોમાં આપ (સ.)એ આંખો ખોલી અને ફરમાવ્યું કે, “મારા ભાઈ અલી (અ.)ને બોલાવો.” આયશા અબૂબક્રને બોલાવી લાવ્યાં, પરંતુ જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તેમને જોયા તો પોતાનું સર મુબારક પાછું તકીયા ઉપર મૂકી દીધું અને પાછું ફરમાવ્યું કે, “મારા ભાઈ અલી (અ.)ને બોલાવો.” એટલે હફ્સાએ પોતાના પિતા ઉમરને બોલાવ્યા, પરંતુ પાછું આવું જ બન્યું એટલે આયશાએ મૌલા અલી (અ.)ને આવું કહીને બોલાવ્યા કે, “રસૂલલ્લાહ (સ.) આપ (અ.)ના સિવાય કોઈને મળવા જ નથી માગતા.” જ્યારે મૌલા અલી (અ.) આવ્યા તો રસૂલલ્લાહ (સ.)એ પોતાની ચાદરમાં આપ (અ.)ને લઈ લીધા. તે પછી આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ના સીના મુબારક પર પોતાનું સર મુબારક રાખ્યું અને લાંબા સમય સુધી વાતચીત કરી.

રસૂલલ્લાહ (સ.)ની હયાતે મુબારકાની છેલ્લી ઘડીઓમાં દરવાજા પર એક દસ્તક સંભળાઈ. હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)એ દસ્તક આપનારને ફરમાવ્યું કે, “થોડી વાર પછી આવજો કારણ કે રસૂલલ્લાહ (સ.) ખૂબ જ બીમાર છે,” પરંતુ દસ્તક આપનારે ફરીથી દસ્તક આપી. હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)એ તેને ફરીથી કહ્યું કે, “થોડી વાર પછી આવજો.” જ્યારે ત્રીજી વાર દસ્તક થઈ તો હઝરત બીબી ફાતેમા (અ.)ની આંખોમાં આંસુ આવી ગયા, પરંતુ રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તેમને કહ્યું

કે, “અય ફાતેમા ! તેને અંદર આવવા દો. આપ અહીં છો માટે જ આપની અદબ ખાતર તે અંદર આવવાની ઈજાઝત માગી રહ્યો છે, નહીંતર તે રૂહ કબ્જ કરવામાં કોઈની પણ ઈજાઝત માગતો નથી.”

થોડી જ વારમાં આપ (સ.)ના ચહેરા પર મોતનાં ચિહ્નો દેખાવા લાગ્યાં. આપ (સ.)એ જે છેલ્લા શબ્દો કહ્યા તે હતા, “ના, મારા રૂહાની સાથી સાથે.” એવું લાગે છે જાણે છેલ્લા શ્વાસના સમયે જિબ્રઈલ (અ.)એ આપ (સ.)ને બે વિકલ્પ આપ્યા હોય - કાં તો સાજા થઈને દુનિયામાં જ રહેવાનો વિકલ્પ કે કાં તો પછી મલકુલ મોત આપ (સ.)ની રૂહ કબ્જ કરે અને આપ (સ.) જિબ્રઈલ (અ.) (રૂહાની સાથી) સાથે આખેરત તરફ આગળ વધી શકે એ વિકલ્પ. રસૂલલ્લાહ (સ.) ઉપરનું વાક્ય કહીને સોમવાર, ૨૮મી સફર, હિ. સન ૧૧ના દિવસે વફાત પામ્યા. આપ (સ.) તે સમયે ૬૩ વર્ષના હતા.

જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)ના ઘરમાંથી રુદનનો અવાજ સંભળાયો તો બહાર ઊભેલા લોકો સમજી ગયા કે રસૂલલ્લાહ (સ.) વફાત પામી ચૂક્યા છે. તે પછી તરત જ આ સમાચાર આખા મદીનાની અંદર ફેલાઈ ગયા અને શહેરવાસીઓમાં શોક છવાઈ ગયો. મૌલા અલી (અ.)એ રસૂલલ્લાહ (સ.)ને ગુસ્લ આપ્યું અને કફન પહેરાવ્યું.

રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વસિયત હતી કે મને નજીકના સંબંધી જ ગુસ્લ આપે. એટલે મૌલા અલી (અ.) સિવાય કોઈ પણ આપ (સ.)ને ગુસ્લ આપી શકે એમ ન હતું.

જેમણે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની નમાઝે જનાઝા સૌ પ્રથમ પઢી એ પણ મૌલા અલી (અ.) હતા. તે પછી સહાબીઓનાં જૂથ આવતાં હતાં અને તેઓ પણ નમાઝે જનાઝા પઢતા હતા. આવું મંગળવારની બપોર સુધી ચાલતું રહ્યું. તે પછી નિર્ણય લેવામાં આવ્યો કે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને એ જ ઘરમાં દફન કરવામાં આવે કે જ્યાં આપ (સ.) વફાત પામ્યા હતા.

આ ખૂબ જ દુઃખનો સમય હતો. એ મહાન હસ્તી કે જેણે પોતાની મહેનત વડે માનવજાતનું ભવિષ્ય બદલી નાખ્યું હતું, તે હવે આ દુનિયાથી વિદાય લઈ ચૂકી હતી.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ માનવજાતની ભલાઈ માટે મોટો ફાળો આપ્યો હતો. આપ (સ.)એ અલ્લાહનો પયગામ પહોંચાડ્યો હતો. આપ (સ.) પોતે પણ દીને ઈસ્લામ ઉપર અમલ કરતા હતા અને બીજાઓને પણ અમલ કરવાની હિદાયત કરતા હતા.

આપ (સ.)એ લોકોને એવા સમયે અધિકારો અપાવ્યા હતા કે જે સમયે ચારે બાજુ અધિકારોનું હનન થઈ રહ્યું હતું. આપ (સ.)એ ઈન્સાફને એ સમયે સ્થાપિત કર્યો હતો કે જ્યારે જુલમ કરવો

એ સામાન્ય બાબત ગણાતી હતી. આપ (સ.) સમાજમાં સમાનતા ત્યારે લઈ આવ્યા હતા કે જ્યારે સમાજ ઊંચ નીચમાં વહેંચાયેલો હતો. આપ (સ.)એ લોકોને એવા સમયે આઝાદી અપાવી હતી કે જ્યારે લોકો જુલમમાં જકડાયેલા હતા. આપ (સ.) નિષ્ઠાની સાથે રિસાલતનું એ કાર્ય પૂરું પાડ્યું હતું કે જે અલ્લાહે આપ (સ.)ને સોંપ્યું હતું.

રસૂલલ્લાહ (સ.) લોકોને હંમેશાં ફરમાવતા કે, “મને કેવળ તમારા ઉચ્ચ અખ્લાકને સંપૂર્ણતા સુધી પહોંચાડવા માટે જ મોકલવામાં આવ્યો છે.” રસૂલલ્લાહ (સ.)ના ઉચ્ચ અખ્લાકની સાક્ષી આપતાં કુરઆને મજીદ ફરમાવે છે :

પારા-૨૮, સૂરએ કલમ, સૂરા-૬૮, આયત-૩,૪

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

(અને ખરેખર તારા માટે તો અનંત બદલો છે. અને ખરેખર તું મહાન અખ્લાક ઉપર છે.)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

સબક 8 : હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 1

નામ : અલી

લકબ : અલ-મુર્તાઝા (જેનાથી અલ્લાહ રાજી હોય તે)

કુન્નિયત : અબૂલ હસન

વાલિદ : હઝરત અબૂતાલિબ ઈબ્ને અબ્દુલ મુત્તલિબ

વાલેદા : હઝરત બીબી ફાતેમા બિન્તે અસદ

વિલાદત : ૧૩મી રજબ, હિજરી સન પૂર્વે ૨૩ વર્ષ, મક્કામાં

ઈમામત : હિ. સન ૧૧ થી હિ. સન ૪૦

શહાદત : ૨૧મી માહે રમઝાન, હિ. સન ૪૦

મઝાર : નજફ, ઈરાક

લાજવાબ વિલાદતગાહ :

આપણા પહેલા ઈમામ (અ.) અલ્લાહના ઘર, ખાના-એ-કા'બામાં, મક્કામાં ઈ.સ. ૬૦૦માં

વિલાદત પામ્યા. આપ (અ.)ની વિલાદતગાહ સૂચવે છે કે આપ (અ.)નો મર્તબો અલ્લાહની

નજરમાં શું હતો. ખાના-એ-કા'બામાં વિલાદત પામવાનો શરફ આપ (અ.)ના સિવાય કોઈને પણ

ક્યારેય મળ્યો નથી.

આપ (અ.)ની વિલાદતના થોડા જ સમય પહેલાં આપ (અ.)ની વાલેદા ફાતેમા બિન્તે અસદ ખાના-એ-કા'બા પાસે આવ્યાં. જ્યારે આપ ત્યાં જ ઊભાં હતાં કે આપને તીવ્ર પ્રસવ વેદના થવા લાગી. આપ દુઆ કરવા માટે બેસી ગયાં. જ્યારે આપ ઈબાદતમાંથી ફારિગ થયાં કે એક મોઅજિઝો થયો અને કા'બાની દીવાલ બે ભાગમાં વહેંચાઈ ગઈ. હઝરત અબ્બાસ ઈબ્ને અબ્દુલ મુત્તલિબ અને તેમના કેટલાક સાથીઓ જોતા જ રહી ગયા અને હઝરત બીબી ફાતેમા બિન્તે અસદ કા'બાની અંદર દાખલ થઈ ગયાં અને તે પછી કા'બાની દીવાલ જેમ હતી તેમ પાછી થઈ ગઈ. કા'બાના દરવાજા પર તાળું હતું એટલે કોઈ પણ તેની અંદર દાખલ થઈ શક્યો નહીં. થોડાક જ સમયમાં આખા મક્કા શહેરમાં આ મોઅજિઝાની ચર્ચા થવા લાગી.

ફાતેમા બિન્તે અસદ ખાના-એ-કા'બામાં ત્રણ દિવસ રોકાયાં. ચોથા દિવસે આપ એક બાળકને લઈને બહાર નીકળ્યાં. બાળકે પોતાની આંખો જોરથી બંધ કરી રાખેલી હતી અને જન્મ થયો ત્યારથી ઊઘાડી ન હતી. જ્યારે આપ કા'બામાંથી બહાર નીકળ્યાં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.) આપની રાહ જોઈને જ બાળકને હાથમાં લેવા માટે ઊભા હતા. આપ (સ.)ને ખબર હતી કે આ બાળક મોટો થઈને ઈસ્લામની તબ્લીગમાં મારો મદદગાર બનશે અને મારા રિસાલતના મહાન કાર્યમાં મારો જમાણો હાથ સાબિત થશે.

જેવા મૌલા અલી (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ના હાથમાં આવ્યા કે તરતજ આપ (અ.)એ પહેલી વાર પોતાની આંખો ઊઘાડી અને રસૂલલ્લાહ (સ.)ના મુબારક ચહેરાનો દીદાર કર્યો.

તે સમયે રસૂલલ્લાહ (અ.)ના પોતાના બેટા વફાત પામ્યા હતા, માટે પોતાના આ પિતરાઈ ભાઈથી રસૂલલ્લાહ (સ.)ને ખૂબ જ મોહબ્બત હતી. આપ (સ.) પોતે મૌલા અલી (અ.)નો ઉછેર કરવા લાગ્યા.

નહજૂલ બલાગામાં મૌલા અલી (અ.) ફરમાવે છે કે, “રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મારો ઉછેર કર્યો અને મને પોતાના જ નિવાલામાંથી ખવડાવ્યું. જ્યાં પણ આપ (સ.) જતા હતા, હું આપ (સ.)ની પાછળ પાછળ એવી રીતે જતો હતો કે જાણે ઊંટનું બચ્ચું તેની માતાની પાછળ પાછળ જાય છે. દરરોજ આપ (સ.)ના અખ્લાકનું એક નવું પાસુ મને દેખાતું અને હું તેને અપનાવી લેતો અને આપ (સ.)ના હુકમને બજાવી લાવતો.”

મૌલા અલી (અ.)નું બાળપણ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે વીત્યું. આપ (અ.) અખ્લાક, ઈલ્મ, કુરબાની, સબર, બહાદુરી, રહેમદિલી અને ફસાહત (વક્તૃત્વ)માં રસૂલલ્લાહ (સ.)થી ઘણું જ સામ્ય ધરાવતા હતા. બાળપણથી જ આપ (અ.) અલ્લાહની બારગાહમાં સજ્જા કરતા હતા.

અને જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ રિસાલતનું એલાન કર્યું, ત્યારે આપ (અ.) ઈમાન લાવવામાં સૌથી પહેલા હતા.

એલાને રિસાલત પછી મૌલા અલી (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની ખિદમત કરવા અને દુશ્મનોથી આપ (સ.)નું રક્ષણ કરવા માટે હંમેશાં તૈયાર રહેતા હતા. જેવી વહી નાઝિલ થતી કે તરતજ મૌલા અલી (અ.) કુરઆનની આયતોને લખી નાખતા હતા અને રસૂલલ્લાહ (સ.) સાથે તેની ચર્ચા કરતા હતા. હિ. સન ૧૧મા જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાત થઈ ત્યાર સુધી આપ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની ખિદમતમાં આવી જ રીતે સમર્પિત રહ્યા. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.) વિષે આવી રીતે ફરમાવ્યું છે :

“અય અલી ! તમે દુનિયામાં અને આખેરતમાં મારા ભાઈ છો.”

“હું ઈલ્મનું શહેર છું અને અલી તેના દરવાજા છે.”

“અલ્લાહને કોઈ ઓળખતું નથી સિવાય કે હું અને અલી, અલીને કોઈ ઓળખતું નથી સિવાય કે અલ્લાહ અને હું અને મને કોઈ ઓળખતું નથી સિવાય અલ્લાહ અને અલી.”

“જો તમારે આદમનું ઈલ્મ, નૂહની સમજદારી, ઈબ્રાહીમની ખુલ્લત, મૂસાનો દબદબો અને ઈસાનો તકવો જોવો હોય તો અલીના ચહેરા તરફ નજર કરો.”

મૌલા અલી (અ.)ના કેટલાક ઈલ્કાબ આ પ્રમાણે છે :

1. અમીરુલ મોમિનીન (મોમિનોના હાકિમ)
2. સૈયદુલ વસીયીન (વસીઓના સરદાર)
3. સાકીએ કૌસર (હૌઝે કૌસરનું પાણી પીવડાવનારા)
4. હૈદરે કરાર (હુમલો કરનાર યોદ્ધા)
5. ઈમામુલ મુત્તકીન (પરહેઝગારોના ઈમામ)
6. ખલીફતો રસૂલિલ્લાહ (રસૂલલ્લાહ (સ.)ના ખલીફા)
7. વસીયો રસૂલિલ્લાહ (રસૂલલ્લાહ (સ.)ના વસી)
8. વલીયુલ્લાહ (અલ્લાહના દોસ્ત)
9. અસદુલ્લાહુલ ગાલિબ (વિજય પામનારો અલ્લાહનો સિંહ)

સબક 9 : હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 2

મૌલા અલી (અ.)ના ફઝાઈલ :

મૌલા અલી (અ.) એવી હસ્તી હતા કે જેમની અંદર એ બધા સદ્ગુણો હતા કે જે મનુષ્યની અંદર હોઈ શકે છે. જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં આપ (અ.)એ આપના અનુયાયીઓ માટે અનુસરણ કરવા લાયક સારું ઉદાહરણ પ્રસ્તુત કર્યું છે. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આપ (અ.)ને ફરમાવ્યું છે કે, “અય અલી ! તમે કિત્નાઓમાં સપડાશો, પરંતુ તમે એવી સાત ફઝીલતોના કારણે તેમનામાંથી બહાર નીકળી જશો કે જે બીજા કોઈમાં નથી :

- તમે મારા પર ઈમાન લાવનારાઓમાં સૌથી પહેલા છો,
- તમે જંગમાં તેમનામાં સર્વશ્રેષ્ઠ છો,
- તમે તે બધામાંથી અલ્લાહની આયતોનું સૌથી વધારે ઈલ્મ ધરાવનારા છો,
- તમે અલ્લાહના અહદ (વાયદો)નું પાલન કરવામાં સૌથી મક્કમ છો,
- તમે લોકો પ્રત્યે સૌથી વધારે રહેમદિલ છો,
- તમે લોકોની સાથે સરખું વર્તન કરવામાં સૌથી સક્ષમ છો,
- તમારો મર્તબો અલ્લાહની નજીક સૌથી બુલંદ છે.”

અહીં અમે આપ (અ.)ની ફઝીલતોમાંથી થોડી લખવાની કોશિશ કરી રહ્યા છીએ.

1. અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.) પર આપ (અ.)નું ઈમાન :

મૌલા અલી (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.) પર સૌથી પહેલા ઈમાન લાવનારા હતા. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “મારા પર અને અલી પર અલ્લાહે ૭૦ વર્ષ સુધી રહેમત મોકલેલી છે કારણ કે એક સમય એવો હતો કે જ્યારે હું અને અલી જ કલેમો પઢનારા હતા.” આપ (અ.)એ એમ પણ ફરમાવ્યું છે કે, “અલી મારા પર સૌથી પહેલા ઈમાન લાવનારા છે અને તેઓ કયામતના દિવસે મારી સાથે સૌથી પહેલા મુસાફો કરનારા હશે. તેઓ સિદ્દિકે અકબર (સર્વશ્રેષ્ઠ તસ્દીક કરનારા) છે અને અમીરુલ મોમિનીન છે.”

2. આપનું ઈલ્મ :

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “અલી મારી કોમમાં સૌથી વધારે ઈલ્મ ધરાવે છે અને મારા પછી સૌથી સારા ફેસલા કરનારા છે.” ઈલ્મની દરેક શાખામાં મૌલા અલી (અ.) આખા જીવન દરમિયાન પોતાની સર્વોચ્ચતા સાબિત કરતા રહ્યા. રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વક્ત પછી મૌલા અલી (અ.) પાસેથી ખિલાફતને ગસબ કરી લેવામાં આવી તેમ છતાં આપ (અ.) તેવા ખલીફાઓને પણ મુશ્કેલ સમસ્યાઓનો ઉકેલ દેખાડતા રહ્યા. જ્યારે આપ (અ.) ખિલાફત ઉપર આવ્યા ત્યારે આપ (અ.)એ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની અબા અને દસ્તાર ધારણ કર્યાં, મસ્જિદમાં તશરીફ લાવ્યા અને મિમ્બર ઉપર બિરાજમાન થયા.

અલ્લાહની હમ્દ પછી અને લોકોને હિદાયત કર્યા પછી આપ (અ.) યકીનની સાથે આંગળીઓને પરસ્પર મિલાવીને પોતાના શિકમ મુબારક ઉપર મૂકીને બેસી ગયા અને પછી ફરમાવ્યું, “મને પૂછી લો એ પહેલાં કે તમે મને ખોઈ બેસો. મને પૂછી લો કારણ કે મારી પાસે મારા પહેલાં થઈ ચૂકેલા લોકોનું પણ ઈલ્મ છે અને મારા પછી આવનારા લોકોનું પણ ઈલ્મ છે. હું તૌરાતવાળાઓને તૌરાત વડે, અને ઝબૂરવાળાઓને ઝબૂર વડે, અને કુર્કાનવાળાઓને કુર્કાન વડે ફેંસલો આપી શકું છું. અલ્લાહની કસમ ! હું તમારામાંથી જે પણ કુરઆનની આયતોની તન્ઝીલ અને તાવીલને જાણવાનો દાવો કરે તેના કરતાં વધારે તેનું ઈલ્મ ધરાવું છું.”

3. આપ (અ.)ની બહાદુરી :

મૌલા અલી (અ.) ઈસ્લામના દરેક જંગમાં હંમેશાં આગળ આગળ રહેતા હતા અને આપ (સ.)એ ઘણા બધા જંગોમાં એકલા હાથે જીત અપાવી છે. આપ (અ.) બદ્ર, ઓહદ, ખંદક, ખૈબર અને હુનૈનના જંગોમાં એક મહાન યોદ્ધા, એક મહાન સાલાર અને ગાઝી હતા.

રણના મેદાનમાં આપ (અ.) ન કેવળ અજેય હતા બલ્કે દોસ્ત અને દુશ્મન બંધાને જંગમાં કેવી રીતે વર્તન કરવું તેની આપ (અ.) હિદાયત કરતા હતા. આપ (અ.)ની બહાદુરી આપના રોજિંદા વર્તનમાં પણ ઝળકતી હતી જ્યારે કે આપ (અ.) લોકો સાથે મળતા હતા. આપ (અ.) ક્યારેય

પણ ઈસ્લામની બહેતરી માટે કોઈ પણ વાત કહેવાથી કે કાર્ય કરવાથી ખચકાતા ન હતા, પછી ભલેને વિરોધી કોઈ પણ હોય.

4. આપ (અ.)ની ફસાહત :

મૌલા અલી (અ.)ને અરબી ભાષા ઉપર સંપૂર્ણ પ્રભુત્વ હતું. જ્યારે આપ (અ.)ની ખિલાફતને ગસબ કરી લેવામાં આવી ત્યારે આપ (અ.) જુદી જુદી કિતાબો લખવામાં વ્યસ્ત થઈ ગયા. આપ (અ.)એ ફુરઆને મજહદનું સંકલન કર્યું અને અરબી ભાષાની વાક્ય રચના અને વ્યાકરણમાં સુધારા કર્યા. આપ (અ.)ના કેટલાક ખુબાઓ અને બોધવચનો નહજુલ બલાગામાં છે કે જે અરબી ફસાહતનો સર્વશ્રેષ્ઠ નમૂનો છે.

5. મૌલા અલી (અ.)ની મવદ્ત અને આપ (અ.)ના શીઆ થવું :

આપ (અ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “રસૂલલ્લાહ (સ.)એ કે જેમના ઉપર અને જેમની આલ ઉપર અલ્લાહની રહેમત થાય, મને ફરમાવ્યું હતું કે તમારાથી ફક્ત મોમિનો જ મોહબ્બત કરશે અને ફક્ત મુનાફિકો જ નફરત કરશે.” માટે કોણ મોમિન છે અને કોણ મુનાફિક તેની ખબર આપણને તે વાતથી પડી જશે કે તે અલી (અ.)ને કેટલી મોહબ્બત કરે છે.

રસૂલલ્લાહ (સ.)ની ઝૌજ, બીબી ઉમ્મે સલમા (રઝી.)ને મૌલા અલી (અ.) વિષે પૂછવામાં આવ્યું તો તેમણે કહ્યું કે, “મેં રસૂલલ્લાહ (સ.)ને કહેતા સાંભળ્યા છે કે અલી અને તેમના શીઆ સફળ થનારા છે.” રસૂલલ્લાહ (સ.)એ એક સમયે ફરમાવ્યું કે, “મારી કોમમાંથી ૭૦,૦૦૦ જણ વગર હિસાબ કિતાબે જન્નતમાં દાખલ થશે.” પછી આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને સંબોધીને ફરમાવ્યું કે, “તે તમારા શીઆ છે અને તમે તેમના ઇમામ છો.”

એક અન્ય સમયે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને ફરમાવ્યું કે, “હું અને તમે એક જ માટીમાંથી બન્યા છીએ અને તેમાંથી જે વધ્યું તેમાંથી અલ્લાહે આપણા શીઆઓને બનાવ્યા છે. ક્યામતના દિવસે દરેકને તેની માતાના નામ સાથે ઓળખવામાં આવશે, પરંતુ આપણા શીઆઓને નહીં. તેઓ હલાલી હશે માટે તેમને તેમના પિતાઓના નામથી ઓળખવામાં આવશે.” એક સમયે રસૂલલ્લાહ (સ.) કેટલાક સહાબીઓ સાથે હતા ત્યારે આપ (અ.) તેમને સંબોધીને ફરમાવ્યું કે, “અય અન્સાર ! તમારી ઓલાદમાં અલી ઇબ્ને અબૂતાલિબ (અ.)ની મોહબ્બત નાખો. જે પણ તેમની સાથે મોહબ્બત કરે છે તે જાણી લે કે તે હિદાયત પર છે અને જે પણ તેમની સાથે નફરત કરે છે તે જાણી લે કે તે ગુમરાહી પર છે.”

અલ્લાહ આપણને ક્યામતના દિવસે અલી (અ.)ના પક્ષવાળા તરીકે ઊભા કરે. આમીન.

સબક 10 : હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 3

મૌલા અલી (અ.)ની હયાતે મુબારકા એવા પ્રસંગોથી ભરેલી છે કે જે આપની ફઝીલતો અને મર્તબાને રસૂલલ્લાહ (સ.) પછી બધા મુસલમાનોમાં સર્વશ્રેષ્ઠ સાબિત કરે છે. કોઈ પણ અન્ય માણસની અંદર આટલી બધી ખૂબીઓ ન હતી. અહીં અમે ખૂબ જ સંક્ષેપમાં આપ (અ.)ના જીવનની કેટલીક ઝાંખીઓ દેખાડીએ છીએ.

1. દા'વતે ઝુલ અશીરામાં આપ (અ.)નું વર્તન :

જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને હુકમ થયો કે આપ (સ.)ના સગા વડાલાઓમાં તબ્લીગ કરો તો આપ (સ.)એ બધાને દાવત ઉપર બોલાવ્યા. ભોજન પછી આપ (સ.)એ તેમને ઈસ્લામનો પરિચય કરાવ્યો અને પૂછ્યું કે, “મારા આ કાર્યમાં કોણ મારી મદદ કરશે ?” મૌલા અલી (અ.) સિવાય કોઈ પણ આગળ ન આવ્યું. તે સમયે મૌલા અલી (અ.) ખૂબ જ નાની ઉંમરના હતા. તે સમયે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને ફરમાવ્યું કે, “અય અલી ! તમે મારા ભાઈ, મારા વસી, મારા વજીર, મારા વારિસ અને મારા પછી મારા ખલીફા છો.” એ સમયે કે જ્યારે આપ (સ.)નું ખાનદાન પણ આપ (સ.)ને માનવા તૈયાર ન હતું ત્યારે મૌલા અલી (અ.)એ આપ (સ.)ને આજીવન મદદ કરતાં રહેવાની બાંહેધરી આપી હતી.

2. શબે હિજરતમાં આપ (અ.)ની કુરબાની :

જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મુસલમાનોને તેમની સુરક્ષા માટે મક્કા છોડીને મદીના હિજરત કરવાનો હુકમ આપ્યો ત્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને પણ પોતે હિજરત કરવાનો હુકમ થઈ ગયો. અલ્લાહના હુકમ મુજબ આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને પોતાના બિસ્તર પર સૂઈ જવાનું કહ્યું, જ્યારે કે આપ (સ.) કોઈને ખબર ન પડે એ રીતે ઘરમાંથી નીકળી ગયા. તેમ છતાંય કે મૌલા અલી (અ.) જાણતા હતા કે રસૂલલ્લાહ (સ.)ની જગ્યાએ પોતે કતલ થઈ શકે છે તો પણ આપ (અ.) હુકમનું પાલન કરવામાં ખચકાયા નહીં. રસૂલલ્લાહ (સ.)ને સામૂહિક રીતે કતલ કરી દેવાનું પડ્યંત્ર આવી રીતે નકામું કરી દેવામાં આવ્યું. મૌલા અલી (અ.)ની કુરબાનીની શાનમાં અલ્લાહ તઆલાએ આ આયત નાઝિલ કરી :

પારા-૨, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૨૦૭

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ

بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

(અને લોકોમાંથી એવા પણ છે કે જે વેચી દે છે પોતાનો નફ્સ, અલ્લાહની મરજીઓની શોધમાં.

અને અલ્લાહ બંદાઓ પ્રત્યે મહેરબાન છે.)

3. આપ (અ.)નું મક્કામાં રસૂલલ્લાહ (સ.)ની અમાનતોને માલિકો સુધી પાછું પહોંચાડવું :

મક્કાના ઘણા બધા લોકો રસૂલલ્લાહ (સ.) પાસે પોતાની અમાનતોને સાચવવા માટે મૂકી જતા હતા કારણ કે રસૂલલ્લાહ (સ.) પોતાની અમાનતદારી માટે જાણીતા હતા. જ્યારે આપ (સ.) મદીના તરફ હિજરત કરી ગયા તો આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને સૂચન કર્યું કે તે બધી અમાનતોને તેમના માલિકોને પાછી આપી દો. આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને એક અન્ય કામ પણ સોંપ્યું તે હતું, રસૂલલ્લાહ (સ.)ના પરિવારને મદીના લઈ આવવાનું.

4. આપ (અ.)ને યમનમાં મોકલવામાં આવવું :

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ખાલિદ ઇબ્ને વલીદને યમનના બની જઝીમા કબીલાના લોકોને દાવે ઈસ્લામ આપવા માટે મોકલ્યો હતો, પરંતુ ખાલિદે રસૂલલ્લાહ (સ.)ના સૂચનો ઉપર પૂરેપૂરો અમલ ન કર્યો અને તે લોકો ઈમાન લઈ આવ્યા તે પછી પણ તેમની સાથે યુદ્ધ કર્યું. ખાલિદે કરેલા નુકસાનની ભરપાઈ માટે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને યમન મોકલ્યા.

આપ (અ.) લોકોની સાથે ખૂબ જ મહેરબાનીપૂર્વક વર્ત્યા અને આપ (અ.)એ તેમના નુકસાનનું વળતર તેમની માગણી કરતાં વધારે ચૂકવ્યું. આપ (અ.)ના ખુત્બાઓના કારણે આખો યમન દેશ ઈસ્લામ લઈ આવ્યો અને જ્યાં સુધી લોકો ઈસ્લામને માનવામાં મક્કમ ન થઈ ગયા ત્યાં સુધી આપ (અ.) યમનમાં જ રહ્યા.

5. આપ (અ.)નું કા'બાના બુતોને હટાવવું :

મક્કાની ફત્હ પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ નિર્ણય કર્યો કે કા'બાની અંદર મક્કાવાસીઓએ મૂકેલા તમામ બુતોને હટાવી લેવામાં આવે. કેટલાક બુતો વધુ ઊંચાઈ પર હોવાથી આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને હુકમ કર્યો કે મારા ખભા ઉપર ચઢી જાઓ અને દરેક બુતને નીચે ઊતારી દો.

6. આપ (અ.)ની ખૈબરમાં અલમદારી કરવી :

ખૈબરના જંગમાં મુસલમાનો યહૂદીઓના એક કિલ્લાને ફત્હ કરવામાં ઘણા બધા સાવારોના અનેક પ્રયત્નો છતાં નિષ્ફળ રહ્યા. મૌલા અલી (અ.) પણ ત્યાં જ હતા, પરંતુ આપ (અ.)ને આંખ આવી હતી એટલે આપ હુમલામાં ભાગ લઈ શક્યા ન હતા. છેવટે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ એલાન કર્યું કે, “કાલે હું તેને અલમ આપીશ કે જેને અલ્લાહ અને તેનો રસૂલ ચાહે છે. તે કર્શર (અલ્લાહ તેને જંગ ન જીતાડે ત્યાં સુધી જંગમાંથી પાછો ન ફરનારો) અને ગેરકર્શર (જંગમાંથી ભાગી ન જનારો) છે.” મુસલમાનો બીજા દિવસની આતુરતાપૂર્વક રાહ જોવા લાગ્યા કે કદાચ કાલે અલમ એમને મળી જાય.

પરંતુ બીજા દિવસે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને બોલાવ્યા અને પોતાનું લુઆબ આપ (અ.)ની આંખ પર લગાવ્યું એટલે મૌલા અલી (અ.)ની આંખ સાજી થઈ ગઈ. મૌલા અલી (અ.) તે પછી એવી બહાદુરીથી જંગમાં લડ્યા કે કોઈ પણ આપ (અ.)નો સામનો કરી શકતું ન હતું.

આપ (અ.) ત્યાં સુધી પાછા ન ફર્યા કે જ્યાં સુધી આપ (અ.)એ બધા કિલ્લા ફત્લ ન કરી લીધા અને મુસલમાનોને જીત ન અપાવી દીધી.

7. મક્કામાં કુરઆને મજીદની કેટલીક આયતો લોકો સુધી પહોંચાડવી :

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ સૂરએ તૌબા (બરાઅત)ની પહેલી ચાલીસ આયતોવાળો એક દસ્તાવેજ લઈને અબૂબક્રને મક્કા શહેરમાં મોકલ્યા હતા કે લોકોને હજના સમયે તે આયતો પઢી સંભળાવે, પરંતુ હઝરત જિબ્રઈલ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.) પાસે આવ્યા અને કહ્યું, “અલ્લાહ આપને સલામ કહે છે અને તોણે હુકમ કર્યો છે કે આપ એ આયતોને પોતે અથવા આપના અહલમાંથી કોઈકના વડે પહોંચાડો.” રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તરતને તરત એક ઝડપી ઊંટ ઉપર મૌલા અલી (અ.)ને મોકલ્યા કે આપ (અ.) અબૂબક્રને રસ્તામાં જ રોકીને તેમની પાસેથી દસ્તાવેજ લઈ લો. આવી રીતે મૌલા અલી (અ.)ને અબૂબક્રની જગ્યાએ આયતો પઢી સંભળાવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું કે જેમાં અલ્લાહ તરફથી મક્કાવાસીઓ માટે એક મહત્વનો પયગામ હતો કે હવે મુસલમાનો મુશરિકોને સહન નહીં કરે.

8. ગદીરે ખુમમાં નિયુક્તિ :

હજ્જતુલ વિદાઅ પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)ને અલ્લાહ તરફથી હુકમ થયો કે લોકોને જણાવી દો કે આપ (સ.)ના જાનશીન કોણ છે. ગદીરે ખુમ નામની એક જગ્યાએ રસૂલલ્લાહ (સ.)એ એક

ખુત્બો આપ્યો જેમાં આપ (અ.)એ પોતાની આખી રિસાલતનો સાર કહી સંભળાવ્યો. અંતમાં આપ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “અય લોકો ! જેનો હું મૌલા છું તેના આ અલી પણ મૌલા છે.” તેમાં કોઈ શંકા નથી કે ત્યાં હાજર રહેલા દરેક મુસલમાને રસૂલલ્લાહ (સ.)ના પયગામને સમજી લીધો હતો, પરંતુ પાછળથી સત્તાની લાલચના કારણે અને મૌલા અલી (અ.)ની ઈર્ષાના કારણે તેના ઉપર અમલ કરવામાં ન આવ્યો.

મૌલા અલી (અ.)ના શીઆ હોવાના ફાયદા :

- આપણે મુનાફ્ફેકતથી બચી જઈએ છીએ.
- આપણને ઈન્શાઅલ્લાહ વગર હિસાબ કિતાબે જન્નત મળી જશે.
- આપણે એ જ પાક માટીમાંથી બનેલા છીએ કે જેમાંથી રસૂલલ્લાહ (સ.) અને મૌલા અલી (અ.) બનેલા છે.
- આપણે હલાલી છીએ.
- આપણે હિદાયત ઉપર છીએ.

મૌલા અલી (અ.)ના શીઆઓની જવાબદારી :

- મૌલા અલી (અ.)ની હિદાયત ઉપર ચાલતાં રહેવું.

- આપણી વર્તણૂકમાં એવી જ રહેમદિલી અને વિનમ્રતા હોવી જોઈએ કે જેવી મૌલા અલી (અ.)ની વર્તણૂકમાં હતી.
- ઈન્સાફવાળા બનવું.
- સાચા બનવું.
- પરહેઝગાર બનવું.
- આપણા વિરોધીઓ ગમે તેટલા શક્તિશાળી કેમ ન હોય, આપણે ઈમાનને સાચવવું.

સબક 11 : હઝરત ઈમામ અલી (અ.) - ભાગ 4

મૌલા અલી (અ.)ની શહાદત

મૌલા અલી (અ.) મુસલમાનોના ખલીફા થયા તે પછી આપ (અ.)ને ઘણા બધા જંગ લડવા પડ્યા. છેલ્લો જંગ કે જે આપને લડવો પડ્યો તે નહરવાન હતો કે જે આપ (અ.) ખારજીઓ વિરુદ્ધ લડ્યા. આ એ લોકો હતા કે જેમણે મૌલા અલી (અ.)ને એ કારણે છોડી દીધા હતા કે તેમનું માનવું હતું કે જંગે સિફ્તીનમાં મૌલા અલી (અ.)એ મુઆવિયા પ્રત્યે નરમાશ દેખાડી હતી. તે જંગમાં હારી ગયા પછી તે લોકો મક્કા પહોંચ્યા. ત્યાં તેમણે મૌલા અલી (અ.)ને શહીદ કરવાનું અને મુઆવિયા તથા અમ્ર ઈબ્ને આસને પણ કતલ કરવાનું પડ્યંત્ર રચ્યું. અમ્ર મુઆવિયાનો અત્યંત નિકટનો સલાહકાર હતો અને મિસ્ર દેશમાં તેનો ગવર્નર હતો. આ લોકોને ચિંતા હતી કે મુઆવિયા પછી અમ્ર ઈબ્ને આસ ખિલાફત ઉપર કબજો જમાવી લેશે. આ બધાને કતલ કરીને તે લોકો વિચારતા હતા કે ઈસ્લામી સામ્રાજ્યમાં વ્યવસ્થા કાયમ કરી શકાશે. આ પડ્યંત્ર હેઠળ અબ્દુર્હમાન ઈબ્ને મુલ્જમએ મૌલા અલી (અ.)ને શહીદ કરવાનું બીડું ઉઠાવ્યું અને બુરાક ઈબ્ને અબ્દિલ્લાહ તૈમીએ મુઆવિયાને તથા અમ્ર ઈબ્ને બક્ર તૈમીએ અમ્ર ઈબ્ને આસને મારી નાખવાનાં બીડાં ઉઠાવ્યાં.

માહે રમઝાનની ૧૮મી તારીખનો દિવસ પડ્યંત્રને પાર પાડવા માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો. ત્રણેય કાતિલોએ પોતાની તલવાર ઉપર ઝેર લગાવ્યું અને કૂફા, દમિશ્ક તથા મિસ્ર તરફ નીકળી પડ્યા. મિસ્ર તરફ રવાના થયેલો કાતિલ અમ્ર બિન આસ સુધી પહોંચે તે પહેલાં જ તેને મારી નાખવામાં આવ્યો. બીજો કાતિલ, બુરાક, દમિશ્ક સુધી પહોંચી ગયો અને મુઆવિયા ઉપર હુમલો પણ કરી દીધો, પરંતુ તેનો વાર ચૂકી ગયો અને તે મુઆવિયા ઉપર ફરી હુમલો કરે તે પહેલાં તેને મારી નાખવામાં આવ્યો, પરંતુ મૌલા અલી (અ.)ને શહીદ કરવા માટે મોકલવામાં આવેલો કાતિલ સુરક્ષિત કૂફા સુધી પહોંચી ગયો અને ૧૮મી માહે રમઝાનની રાત્રીએ મસ્જિદે કૂફામાં જઈને બેસી ગયો.

છેલ્લા કદમ :

રસૂલુલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ની શહાદતના દિવસની નિશાનીઓ ઘણા દિવસો પહેલાં જણાવી દીધી હતી. જ્યારે પણ મૌલા અલી (અ.) પોતાના ઘરની બહાર જતા હતા ત્યારે તેમની બતકો અવાજ કરવાનું શરૂ કરી દેતી હતી. આપ (અ.)ના એક ગુલામે તેમને શાંત પાડવાની કોશિશ કરી, પરંતુ મૌલા અલી (અ.)એ ફરમાવ્યું, “તેમને છોડી દો કારણ કે તેઓ મારા મોતના આગમનના કારણે રુદન કરી રહી છે.”

૧૮મી માહે રમઝાનની સવારે મૌલા અલી (અ.) મસ્જિદે કૂફામાં ગયા અને ત્યાં જઈને દરેક સૂતેલા માણસને જગાડ્યો. ઈબ્ને મુલ્જમ પોતાની તલવાર છૂપાવવા માટે પેટ ઉપર સૂઈ રહ્યો હતો. મૌલા અલી (અ.)એ તેને પાણુ ઉઠાડ્યો અને ફરમાવ્યું કે, “પેટ પર સૂઓ નહીં, આ તો શયતાનનું કાર્ય છે.” અઝાન આપ્યા પછી મૌલા અલી (અ.)એ નમાઝે જમાઅત પઢાવી. ઈબ્ને મુલ્જમ પાણુ નમાઝ પઢવાનો ઢોંગ કરતાં કરતાં મૌલા અલી (અ.)ની પાછળ આવીને ઊભો રહ્યો. જ્યારે મૌલા અલી (અ.) સજ્દામાં હતા ત્યારે ઈબ્ને મુલ્જમે ખૂબ જ શક્તિશાળી પ્રહાર આપ (અ.)ના સર મુબારક ઉપર કર્યો. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને અને આપ (અ.)ની ઓલાદને આપ (અ.)ની શહાદતની વાત કરી હતી અને ફરમાવ્યું હતું કે, “અય અલી ! હું જોઈ રહ્યો છું કે તમારા માથાના લોહીથી તમારી દાઢી રંગાઈ ગઈ છે.”

કાતિલ પ્રત્યે રહેમદિલી :

કાતિલને તરત જ પકડી લેવામાં આવ્યો અને મૌલા અલી (અ.) પાસે લાવવામાં આવ્યો. જ્યારે મૌલા અલી (અ.)એ જોયું કે તેને રસ્સીથી બાંધવામાં આવેલો છે અને રસ્સી તેની માંસપેશીઓને ઈજા પહોંચાડી રહી છે તો આપ (અ.) પોતાની તકલીફ ભૂલી ગયા અને હુકમ કર્યો કે ઈબ્ને મુલ્જમ સાથે માણસાઈભર્યું વર્તન કરવામાં આવે. મૌલા અલી (અ.)ની આવી રહેમદિલી જોઈને ઈબ્ને મુલ્જમ રડવા લાગ્યો.

મૌલા અલી (અ.)ના ચહેરા ઉપર મુસ્કુરાહટ આવી ગઈ અને કમજોર અવાજમાં આપ (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “હવે પસ્તાવો કરવામાં ઘણું મોડું થઈ ચૂક્યું છે. તમે તમારું કાર્ય પૂરું કરી દીધું છે. શું હું ખરાબ ઈમામ કે જલિમ શાસક હતો ?” આવું વર્તન તો ફક્ત મૌલા અલી (અ.) જ કરી શકે એમ હતું. આપ (અ.)ના ઈન્સાફમાં હંમેશાં રહેમદિલી ઝળકતી હતી, પછી તે ઈન્સાફ આપ (અ.)ના સૌથી ખરાબ દુશ્મન માટે પણ કેમ ન કરતા હોય ?

આપ (અ.)ના છેલ્લા હિકમતભર્યા શબ્દો :

મૌલા અલી (અ.)ને મસ્જિદથી ઘેર લઈ જવામાં આવ્યા. આપની છેલ્લી ક્ષણોમાં અરબગ ઈબ્ને નબાતા કે જેઓ આપ (અ.)ના સહાબી હતા, તેઓ આપ (અ.)ની પાસે આવ્યા અને આપ (અ.)ને કહેવા લાગ્યા કે, “મને હિદાયત કરો.” મૌલા અલી (અ.)એ ફરમાવ્યું, “અય અરબગ ! આના કરતાં મોટી હિદાયત શું હોઈ શકે કે ગઈ કાલે હું તમારો સાથી હતો, આજે હું તમારો મહેમાન છું અને આવતી કાલે ફક્ત મારી યાદ બાકી રહી જશે.” આપ (અ.)ના દીકરાઓને આપ (અ.)એ આ રીતે વસિયત કરી, “પરહેઝગારી ઉપર કાયમ રહેજો અને અલ્લાહની રજામાં હંમેશાં રાજી રહેજો. જે તમારી પહોંચની બહાર હોય તે વસ્તુની કદીય પણ ઈચ્છા ન કરજો. હંમેશાં સાચું બોલજો અને યતીમો પ્રત્યે રહેમદિલ રહેજો. ગરીબો અને મિસ્કીનોની મદદ કરતા રહેજો અને આ દુનિયામાં એવી રીતે રહેજો કે જેના કારણે દુનિયામાં સુધાર આવે.”

એક વિશેષ જનાઓ :

આપ (અ.)એ પોતાના દીકરાઓને સૂચન કર્યું કે મારો તાબૂત પાછળથી જ ઉપાડજો કારણ કે આગળથી તેને અદ્રશ્ય હાથોએ ઉપાડેલો હશે. આપ (અ.)એ એ પણ સૂચન કર્યું કે મારો તાબૂત પોતે જ તમને રસ્તો બતાવશે કે ક્યાં લઈ જવાનું છે. જ્યાં તાબૂત રોકાઈ જાય ત્યાં તમને એક કબ્ર દેખાશે કે જે પહેલાંથી જ તૈયાર કરેલી હશે. આપ (અ.)એ પોતાની ઓલાદને વસિયત કરી કે મને ચૂપચાપ દફન કરી દેજો કારણ કે મને બીક છે કે મારા દુશ્મનો મારી કબ્રની બેહુરમતી કરશે.

માહે રમઝાનની ૨૧મી તારીખે હિ. સન ૪૦માં જ્યારે મૌલા અલી (અ.) આ ફાની દુનિયાને છોડી ગયા ત્યારે આપ (અ.)ની ઉંમર ૬૩ વર્ષની હતી. આપ (અ.)ની તગ્સીલ અને તકફીન કર્યા પછી આપ (અ.)ના બન્ને દીકરા હઝરત ઈમામ હસન (અ.) અને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ તાબૂતને કાંધો આપ્યો. તાબૂત નજફમાં રોકાયો કે જે કૂફાથી લગભગ ચાર માઈલ દૂર છે. અહીં બન્ને ઈમામ (અ.)એ એ કબ્ર જોઈ કે તેની અંદર આ સંદેશો હતો : “આ કબ્રને હઝરત નૂહ (અ.)એ અમીરુલ મોમિનીન અલી (અ.) માટે તૈયાર કરી છે.” મૌલા અલી (અ.)ને એ કબ્રમાં દફન કરી દેવામાં આવ્યા.

સબક 12 : હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.) - ભાગ 1

નામ : ફાતેમા

લકબ : ઝહરા (નૂરાની, પ્રકાશિત)

કુન્નિયત : ઉમ્મુલ અઈમ્મા

વાલિદ : હઝરત મોહંમદ (સ.)

વાલેદા : હઝરત બીબી ખદીજા (અ.)

વિલાદત : ૨૦મી જમાદિલ આખર, હિ. સન પૂર્વે ૭ વર્ષ, મક્કામાં

શહાદત : ૩જી જમાદિલ આખર, હિ. સન ૧૧

ક્યાં દફન છે : મદીનામાં

હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની અને હઝરત બીબી ખદીજા (અ.)ની એક માત્ર દીકરી હતાં. જ્યારે આપ (અ.)ની વિલાદત થવાની હતી ત્યારે મક્કાની સ્ત્રીઓએ આપની મદદ કરવાનો ઈન્કાર કરી દીધો એમ કહીને કે રસૂલલ્લાહ (સ.)નો સાથ આપીને તમે અમારી સાથે વિશ્વાસઘાત કર્યો છે, પરંતુ હઝરત બીબી ખદીજા (અ.)ને ત્યાં એક વિશેષ વિલાદત થઈ. અલ્લાહના હુકમથી હઝરત બીબી ખદીજા (અ.) પાસે ચાર દાયાળો આવી કે જે અલ્લાહની નજીક ખૂબ જ બુલંદ મર્તબો ધરાવતી હતી. તેમનાં નામ આ પ્રમાણે છે : હઝરત બીબી સારા -

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.)ની ઝોજા, હઝરત બીબી મરયમ - હઝરત ઈસા (અ.)ની માતા, હઝરત બીબી આસિયા - ફિરઓનની મોમિના ઝોજા, ઉમ્મે કુલસૂમ - હઝરત મૂસા (અ.)ની બહેન.

હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) પાંચ વર્ષનાં હતાં ત્યાં સુધી જ આપ (અ.)ને માની મમતા નસીબ થઈ કારણ કે તે પછી હઝરત બીબી ખદીજા (અ.)ની વફાત થઈ ગઈ. તે પછી આપ (અ.)નો ઉછેર સતત આપ (અ.)ના વાલિદ હઝરત મોહંમદ (સ.)એ કર્યો.

હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને ‘સૈયદતો નિસાઈલ આલમીન’ કહેવાય છે, જેનો અર્થ ‘આખી દુનિયાની સ્ત્રીઓનાં સરદાર’ એવો થાય છે. આપ (અ.)ને આપ (અ.)ના વાલિદથી ઘણી બધી ખૂબીઓ વારસામાં મળી હતી, જેવી કે હિકમત, ઈચ્છાશક્તિ, પરહેઝગારી, સબ્ર અને ઈલ્મ. ગરીબો પ્રત્યે આપ (અ.)ની સખાવત અને રહેમદિલી એટલી હદે હતી કે કોઈ પણ સાઈલ આપ (અ.)ના દરવાજેથી ખાલી હાથે પાછો ફરતો ન હતો. હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) ફરમાવે છે કે, “હું ઘણી વખતે મારી વાલેદાને સવારથી લઈને સાંજ સુધી ઈબાદત કરતાં જોતો હતો.”

રિવાયતમાં છે કે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “ફાતેમા મારા જિગરનો ટુકડો છે.” જ્યારે પણ આપ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.) સામે આવતા હતા તો રસૂલલ્લાહ (સ.) આપ (અ.)ની તા’ઝીમ માટે ઊભા થઈ જતા હતા, એટલા માટે નહીં કે આપ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની દીકરી

હતાં, પરંતુ એટલા માટે કે આપ (અ.) બધી સ્ત્રીઓ માટે પરહેઝગારી અને ઈમાનનું સર્વશ્રેષ્ઠ ઉદાહરણ હતાં.

આ પાક ખાતૂનની ફઝીલત એ હતી કે ખૂબ જ નાની ઉંમરમાં આપ (અ.) માટે ધનાઢ્ય કુટુંબના લોકો તરફથી અને કબીલાના સરદારો તરફથી રસૂલલ્લાહ (સ.)ને (શાદીના) પયગામ મળતા રહેતા હતા. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ બધા પયગામ મોકલનારાઓને ના પાડી દીધી અને ફરમાવ્યું કે, “મારી દીકરી વિષે હું અલ્લાહના હુકમની રાહ જોઈ રહ્યો છું કે તે કોની સાથે તેમના નિકાહ કરવાનો હુકમ કરે છે ?”

મુસલમાનો જાણી ગયા કે જે માણસ હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) સાથે નિકાહ કરશે તે દોલતમંદ અને શક્તિશાળી હોય એ જરૂરી નથી, બલકે તે સચ્ચાઈ, પરહેઝગારી અને શરાફત જેવા ગુણો ધરાવતો જરૂર હોવો જોઈએ, એટલે કેટલાક લોકોએ મૌલા અલી (અ.)ને સલાહ આપી કે આપ રસૂલલ્લાહ (સ.)ની પાસે જાઓ અને આપ (સ.)ને હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)નો પયગામ આપો. મૌલા અલી (અ.) પણ એવું જ ઈચ્છતા હતા એટલે આપ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની પાસે આવ્યા. મૌલા અલી (અ.)ને વાત કહેવામાં શરમ આવતી હતી, પરંતુ જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આપ (અ.)ને હિંમત આપી તો આપ (અ.) છેવટે પોતાના દિલની વાત કહેવામાં સફળ થઈ ગયા.

મૌલા અલી (અ.) તરફથી પયગામ મળતાં જ રસૂલલ્લાહ (સ.) એટલા બધા ખુશ થઈ ગયા કે આપ (અ.) મુસ્કુરાયા અને ફરમાવ્યું, “આ તો એવો પયગામ છે કે જેની હું રાહ જોઈ રહ્યો હતો અને જે ખૂબ જ મુબારક છે,” પરંતુ આપ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને ફરમાવ્યું કે, “જ્યાં સુધી હું ફાતેમા (અ.)ને ન પૂછી લઉં ત્યાં સુધી રાહ જુઓ.” જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને મૌલા અલી (અ.)ના પયગામની વાત કરી તો આપ (અ.) શરમના કારણે ચૂપ રહ્યાં, પરંતુ આપ (અ.)એ જવાબ ન આપ્યો તેનો અર્થ રસૂલલ્લાહ (સ.) સમજી ગયા અને આપ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “ફાતેમાનું મૌન તેમની રજામંદી છે.”

તે દિવસોમાં મૌલા અલી (અ.) પાસે એક તલવાર અને એક બખ્તર સિવાય કોઈ પણ કિંમતી વસ્તુ ન હતી. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ આપ (અ.)ને સલાહ આપી કે બખ્તર વેચીને શાદીનો ખર્ચ પૂરો કરો. તેને વેચીને જે પૈસા આવ્યા તેમાંથી હઝરત સૈયદા ફાતેમાની મેહરની વસ્તુઓ ખરીદવામાં આવી. હિ. સન ૨ના માહે રમઝાનમાં રસૂલલ્લાહ (સ.)એ શાદીનો પ્રસંગ રાખ્યો. બધા મુહાજિરો અને અન્સારો શાદીમાં શામેલ થયા અને મૌલા અલી (અ.)એ દાવતે વલીમા કરી.

રસૂલલ્લાહ (અ.)એ પોતાની દીકરીને તેમના શોહરની ફઝીલત અને સદ્ગુણોની વાત કરી. તે પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને સંબોધન કર્યું અને આપ (અ.)ને આપ (અ.)ની

ઝોજની ફઝીલતો બતાવી અને ફરમાવ્યું કે, “જો અલી (અ.) ન હોત તો કોઈ ફાતેમા (અ.)ની સાથે નિકાલ કરવા કોઈ લાયક ન હતું.” તે પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)એ બન્નેને પોત પોતાની ફરજો સમજાવી. આપ (સ.)એ હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને ફરમાવ્યું કે, “ઘરના બધાં કાર્યોની સંભાળ તમે લેજો” અને મૌલા અલી (અ.)ને સમજાવ્યું કે, “બહારના બધાં કાર્યો તમે સંભાળજો.”

આ નિકાલના પરિણામ સ્વરૂપ અલ્લાહે મૌલા અલી (અ.) અને હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને બે દીકરા આપ્યા - હઝરત ઈમામ હસન (અ.) અને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.). આપ બન્ને (અ.)ની દરેક ઓલાદ પરહેઝગારી અને શરાફત માટે જાણીતી હતી અને આપ (સ.)ની ઓલાદનો જ દ્રઢ નિશ્ચય અને તેમની નેકીઓનો પ્રતાપ હતો કે જેમણે તારીખની દિશાને બદલી નાખી.

સબક 13 : હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) - ભાગ 2

નિકાહ પછી હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) મૌલા અલી (અ.)ની ખિદમતમાં સમર્પિત થઈ ગયાં. આપ (અ.)એ ક્યારેય પણ પોતાના શોહરથી કોઈ માગણી કરી નહીં, બલ્કે આપ (અ.) પોતાના ઘરની કનીઝ હઝરત બીબી ફિઝ્ઝાને ઘરકામ કરવામાં મદદ કરતાં હતાં. આપ (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સાથે એટલી બધી મોહબ્બત કરતાં હતાં કે જેથી મૌલા અલી (અ.) અને હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) બન્ને રસૂલલ્લાહ (સ.)ના ઘરની પાસે જ એક સીધા સાદા ઘરમાં રહેતાં હતાં. આ એ જ ઘર હતું કે જ્યાં ઈસ્લામના સિતારા સમાન હઝરત ઈમામ હસન (અ.), હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.), સૈયદા ઝયનબ (અ.) અને સૈયદા ઉમ્મે કુલસૂમની વિલાદત થઈ.

આપ (અ.)નો મર્તબો મુબાહિલામાં દેખાઈ આવે છે જ્યારે કે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ઈસાઈઓના અકીદાના કારણે તેમનો સામનો કર્યો. રસૂલલ્લાહ (સ.) ફરમાવ્યું કે, “આવી જાઓ ! આપણે બોલાવીએ અમારા દીકરાઓને અને તમારા દીકરાઓને, અમારી સ્ત્રીઓને અને તમારી સ્ત્રીઓને અને અમારા નફ્સોને અને તમારા નફ્સોને, પછી આપણે મુબાહિલો કરીએ અને જુઠ્ઠાઓ ઉપર અલ્લાહની લાનત મોકલીએ.” (સૂરએ આલે ઈમરાન, ૩:૬૧) આપણે જોઈએ છીએ કે રસૂલલ્લાહ (સ.) પોતાની સ્ત્રીઓ તરીકે કોને લઈ ગયા તો તે હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) સિવાય બીજું કોઈ ન હતું.

આપણે દરરોજ વાજિબ નમાઝ પછી જે તસ્બીહ પઢીએ છીએ તે હકીકતમાં રસૂલલ્લાહ (સ.)એ તેમની વહાલી દીકરીને આપેલી એક ભેટ હતી. એટલા જ માટે આપણે તેને તસ્બીહ ફાતેમા (અ.) તરીકે ઓળખીએ છીએ કે જેમાં આપણે આવી રીતે પઢીએ છીએ :

اللَّهُ أَكْبَرُ

અલ્લાહ સૌથી મોટો છે.

૩૪ વખત

الْحَمْدُ لِلَّهِ

બધી પ્રશંસા અલ્લાહની છે.

૩૩ વખત

سُبْحَانَ اللَّهِ

પાક છે અલ્લાહ.

૩૩ વખત

રસૂલલ્લાહ (સ.)ની હયાતે મુબારકામાં આપ (સ.)ની સાથે રહીને હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) માટે અલ્લાહની રાહમાં સંઘર્ષ કરવો સહેલો હતો, પરંતુ જે મુશ્કેલીઓ આપ (અ.)ને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાત પછી પડી તે ઘણી જ અસહ્ય હતી. રસૂલલ્લાહ (સ.)ની વફાતના કારણે આપ (અ.)ને ખૂબ જ શોક લાગ્યો હતો.

રસૂલલ્લાહ (સ.) પછી હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને ઘણી બધી તકલીફો સહન કરવી પડી જેવી કે આપ (અ.)ના શોહર મૌલા અલી (અ.)નો ખિલાફતનો હક ગસબ કરી લેવામાં આવ્યો. ગાસિબોએ આપ (અ.)નો રસૂલલ્લાહ (સ.)થી મળેલો વારસો 'ફદક' છીનવી લીધો અને જાણે કે તે પૂરતું ન હોય તેમ ગાસિબોએ આપ (અ.)ના ઘરમાં આગ લગાવી અને એક સમયે જાલિમોએ

આપ (અ.)ના ઘરના દરવાજાને ધક્કો માર્યો જેના કારણે આપ (અ.)ને એટલી બધી ઈજા થઈ કે આપ (અ.)ના હમલમાં જે બાળક હતું, તે હઝરત મોહસિન, ગુજરી ગયા.

આટલી બધી તકલીફને સહન કર્યા પછી એ વાતમાં કોઈ આશ્ચર્ય નથી કે આપ (અ.)ની હયાતે મુબારકાનો અંત આપ (અ.)ના પિતાની વફાતના ૭૦ દિવસો પછી જ આવી ગયો. ત્યારે આપ (અ.) ફક્ત અઢાર વર્ષનાં હતાં.

આપ (અ.)ની વફાત હિ. સન અગિયારમાં ત્રીજી જમાદિલ આખરના દિવસે થઈ, પરંતુ આપ (અ.)એ આ ફાની દુનિયાથી વિદાય લીધી તે પહેલાં આપ (અ.)એ મૌલા અલી (અ.)ને વસિયત કરી દીધી હતી કે મને રાતના અંધારામાં જ દફન કરજો અને જેમણે મને નારાજ કરી છે તેમને મારા જનાઝામાં શામેલ થવા ન દેતા. આટલી બધી તકલીફો ઉઠાવ્યા પછી રસૂલલ્લાહ (સ.)ની દીકરી હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ને મદીનાના જન્નતુલ બકીમાં દફન કરી દેવામાં આવ્યાં.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જે ફાતેમા (અ.)ને દુઃખ પહોંચાડે તેણે મને દુઃખ પહોંચાડ્યું અને જેણે મને દુઃખ પહોંચાડ્યું તેણે અલ્લાહને દુઃખ પહોંચાડ્યું અને જેણે અલ્લાહને દુઃખ પહોંચાડ્યું તેણે કુફ્ર કર્યું.”

આપ (સ.)એ એવું પણ ફરમાવ્યું છે કે, “અય ક્ષતેમા ! જેના ઉપર આપ ગઝબનાક થશો તેના ઉપર અલ્લાહ ગઝબનાક થશે અને જે આપને રાજી કરશે તે અલ્લાહને રાજી કરશે.”

સબક 14 : હઝરત ઈમામ હસન (અ.) - ભાગ 1

નામ : હસન

લકબ : અલ-મુજતબા (પસંદ થયેલો)

કુન્નિયત : અબૂ મોહંમદ

વાલિદ : મૌલા અલી (અ.)

વાલેદા : હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.)

વિવાદત : ૧૫મી માહે રમઝાન, હિ. સન ૩, મદીનામાં

ઈમામત : હિ. સન ૪૦ થી હિ. સન ૫૦

શહાદત : ૨૮ સફર, હિ. સન ૫૦

ક્યાં દફન છે : મદીનામાં

હઝરત ઈમામ હસન (અ.), મૌલા અલી (અ.) અને હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.)ના સૌથી મોટા ફરઝંદ હતા. જ્યારે રસૂલુલ્લાહ (સ.)એ પોતાના નવાસાની વિવાદતની મુબારક ખબર સાંભળી તો આપ (સ.) તરત આપ (સ.)ની વહાલી દીકરીના ઘેર આવ્યા. આપ (સ.)એ બાળકને હાથમાં લીધું અને તેના જમણા કાનમાં અઝાન અને ડાબા કાનમાં ઈકામત કહી, પછી અલ્લાહના હુકમ પ્રમાણે આપ (સ.)એ બાળકનું નામ ‘હસન’ રાખ્યું.

આપ (અ.)ની ફઝીલતો :

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ પોતાના જીવનનાં સાત વર્ષ પોતાના નાના, રસૂલલ્લાહ (સ.)ની દેખરેખમાં અને હિદાયતમાં વિતાવ્યા. આવા ઉછેરના કારણે હઝરત ઈમામ હસન (અ.) ઈસ્મમાં, પરહેઝગારીમાં, સહનશીલતામાં, અક્લમંદીમાં અને બહાદુરીમાં બુલંદ મુકામ ધરાવતા હતા.

રસૂલલ્લાહ (સ.)ને હઝરત ઈમામ હસન (અ.) અને આપ (અ.)ના ભાઈ, હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) બન્ને ખૂબ જ વહાલા હતા. આપ (સ.) બન્નેને પોતાના ખભા ઉપર સવારી કરાવતા હતા અને એક વાર તો આપ (સ.)એ ફરમાવ્યું હતું કે, “હસન અને હુસૈન જન્મતના જવાનોના સરદાર છે.”

હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) એક વાર પોતાના બન્ને દીકરાઓને પોતાના વાલિદ પાસે લાવ્યાં અને ફરમાવ્યું, “યા રસૂલલ્લાહ ! આ બન્ને તમારા નવાસા છે. તેમને આપ (સ.)ના તરફથી વારસામાં કાંઈક આપો.” રસૂલલ્લાહ (સ.)એ જવાબ આપ્યો કે, “હસન પાસે મારો દેખાવ અને મારી શરાફત આવશે અને હુસૈન પાસે મારી સખાવત અને મારી શુજાઅત આવશે.”

નાની ઉંમરમાં હઝરત ઈમામ હસન (અ.), જ્યારે પણ રસૂલલ્લાહ (સ.) ઉપર કોઈ આયત નાઝિલ થતી તો ધ્યાનથી સાંભળતા રહેતા હતા. રસૂલલ્લાહ (સ.)ને ત્યારે ખૂબ જ આશ્ચર્ય થતું

અને ખુશી થતી કે જ્યારે આપ (સ.)ની દીકરી હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.) પણ નાઝિલ થયેલી આયતને બિલકુલ એવી જ તિલાવત કરીને સંભળાવી દેતા. જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.) હઝરત ફાતેમા (અ.)ને પૂછતા કે, “આપને આ આયત વિષે કોણે બતાવ્યું ?” તો હઝરત ફાતેમા (અ.) રસૂલલ્લાહ (સ.)ને જણાવતાં કે, “જ્યારે મસ્જિદમાં લોકો સામે આ આયત નાઝિલ થઈ હતી ત્યારે હસને તેને સાંભળી હતી અને તેમણે મને જ આ આયત શિખવાડી છે.”

હઝરત ઈમામ હસન (અ.) ખૂબ જ દોલતમંદ હતા અને જો આપ (અ.) ઈચ્છત તો આરામમાં જીવન વિતાવી શકતા હતા, પરંતુ આપ (અ.) પોતાની દોલત હંમેશાં ગરીબો અને મિસ્કીનો માટે જ ખર્ચ કરતા હતા. જીવનમાં બે વાર એવા બનાવ બન્યા છે કે આપ (અ.)એ પોતાની આખી દોલત સદકામાં આપીને નવેસરથી જીવન શરૂ કર્યું હતું.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની સખાવત :

સખાવત વિષે આપ (અ.) ફરમાવતા, “અમે એ લોકો છીએ કે અમારી સખાવતની લીલોતરીમાંથી ઉમ્મીદો તથા આશાઓ લઈને આવનાર તેમાંથી મેળવી લે છે. અમે સવાલ કરવા પહેલાં જ બક્ષિસ કરીએ છીએ જેથી બિયારા સાઈલનો ચહેરો સવાલથી શરમિંદો ન થઈ જાય.”

એક વાર આપ (અ.) એક ઘોડા પર સવાર થઈને જઈ રહ્યા હતા. રસ્તામાં એક શામી ઊભો હતો તેણે કોઈને પૂછ્યું કે, “આ કોણ છે ?” તો જવાબ મળ્યો કે, “તેઓ ફરઝદે રસૂલ (સ.) ઈમામ હસન (અ.) છે.” આ સાંભળી શામી હઝરતની શાનમાં બૂરું ભલું કહેવા લાગ્યો.

હઝરતે તેના શબ્દો સાંભળ્યા અને ઘોડાને રોકી લીધો અને ફરમાવ્યું, “અય શેખ ! તું બદવી અરબ હોય એમ લાગે છે. તું આલે રસૂલના મર્તબાથી વાકેફ નથી, તારા મગજમાં ખોટું ઠસાવવામાં આવ્યું છે. તારા માલ સામાનની સાથે મારી સાથે ચાલ, હું તને દરેક રીતે રાજી કરીશ. તારી કોઈ હાજત હોય તો જણાવ, હું તે પૂરી કરીશ. વાટખર્યાની જરૂર હોય તો કહે, હું જરૂર તને આપીશ. સવારી માટે ઘોડો ન હોય અથવા કપડાંની જરૂર હોય તો પણ હું તને આપીશ અને જો ઈમાનની શોધમાં નીકળ્યો હોય તો હું તને નજાતનો માર્ગ પણ બતાવીશ. મારા ઘેર ચાલ અને તારી ઈચ્છા હોય ત્યાં સુધી રહેજે, હું તારી દેખરેખ રાખીશ. તારા માટે એ બહેતર છે.”

આપે એવી શૈલીમાં એની સાથે વાત કરી કે તે શામી આપ (અ.)ની સામે મોટું તાકીને જોઈ જ રહ્યો. થોડી વાર સુધી તો લાકડીના ટેકે વિચાર કરતો ઊભો રહ્યો, પછી પોતાનો સામાન ઉપાડીને કહ્યું કે, “નિઃશંક હું ખોટા માર્ગે હતો. પહેલાં હું આપનો અને આપના પિતાનો દુશ્મન હતો, પરંતુ આ ઘડીથી આપનો અને આપના કુટુંબનો દોસ્ત બની જાઉં છું. ખરેખર આપ જ ખલીફએ

બરહક છો. હું આપની સાથે આવીશ અને અંતિમ શ્વાસ સુધી આપનાથી અલગ થઈશ નહીં. મારી છેલ્લી સફર આપના ઘેરથી શરૂ થાય એ સિવાય બીજું કંઈ પણ હું ઇચ્છતો નથી.”

આટલું કહીને તે શામી પોતાના સામાન સહિત ઈમામ (અ.)ની સાથે રવાના થયો અને આપ (અ.)નાથી મરતાં દમ સુધી અલગ ન થયો.

આવા તો અનેક પ્રસંગો આપ (અ.)ના જીવન દરમિયાન બન્યા છે કે જેમાં આપ (અ.)એ ઉત્તમ સખીનું ઉદાહરણ પૂરું પાડ્યું છે. એક દિવસ કેટલાક માણસોએ હઝરત ઈમામ (અ.)ને કહ્યું કે, “શું કારણ છે કે આપ (અ.) પોતે ભૂખ્યા રહીને કોઈ પણ સાઈલને ખાલી હાથે જવા દેતા નથી ?” આપ (અ.)એ જવાબ આપ્યો, “હું ખુદાની બારગાહનો ફકીર છું. તેથી મને શરમ આવે છે કે હું એક ફકીર થઈને ફકીરને ખાલી હાથે પાછો જવા દઉં ? ખુદાએ મારા ઉપર બક્ષિસો ચાલુ રાખી છે અને તેની આપેલી બક્ષિસો તેના પેદા કરેલાઓને પહોંચાડું છું. જો હું તેને રોકી દઉં તો મને બીક છે કે ખુદા પણ પોતાની બક્ષિસોની હારમાળા ક્યાંક અટકાવી ન દે.”

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ આખા જીવન દરમિયાન પોતાના વાલિદની મદદ કરી એટલે સુધી કે જ્યારે ઈમામ હસન (અ.) ૩૭ વર્ષના હતા ત્યારે મૌલા અલી (અ.)ને શહીદ કરી દેવામાં આવ્યા. ત્યારે આપ (અ.) પોતાના વાલિદના જાનશીન થયા અને અહલેબૈત અને શીઆ લોકોના

મૌલા થયા. પોતાની મશહૂર વસિયતમાં મૌલા અલી (અ.)એ ઈમામ હસન (અ.)ને પોતાના જાનશીન તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

સબક 15 : હઝરત ઈમામ હસન (અ.) - ભાગ 2

હિ.સન ૪૦માં માહે રમઝાનની ૨૧મી તારીખે મૌલા અલી (અ.) શહાદત પામ્યા ત્યારથી હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની ઈમામતનો જમાનો શરૂ થયો. મુસલમાનોએ ઈમામ હસન (અ.)ની બેઅત કરી લીધી એટલે આપ (અ.) મૌલા અલી (અ.) પછી ખલીફા પણ બની ગયા.

મુઆવિયાને હટાવવું :

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ જેવી ખિલાફત સંભાળી લીધી કે તરતજ આપ (અ.)ને મુઆવિયા ઈબ્ને અબૂસુફિયાનનો સામનો કરવો પડ્યો કે જે શામનો ગવર્નર હતો અને જે હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની ખિલાફત છીનવી લેવાના પ્રયાસો કરી રહ્યો હતો. હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ નિર્ણય કર્યો કે મુઆવિયાને તખ્ત પરથી હટાવવો જ પડશે એટલે આપ (અ.)એ જંગની તૈયારીઓ શરૂ કરી દીધી. આપ (અ.)એ કૂફાની અંદર એક પ્રતિનિધિને નિયુક્ત કર્યો અને નુખૈલા તરફ રવાના થઈ ગયા કે જ્યાં આપ (અ.)એ લશ્કરને ભેગા થવાનું કહ્યું હતું. દસ દિવસ પછી ફક્ત ૪,૦૦૦ લોકો જ લશ્કરમાં જોડાયા એટલે આપ (અ.) કૂફા તરફ પાછા ચાલ્યા ગયા અને બીજી વાર લોકોને લશ્કરમાં જોડાઈ જવાની હાકલ કરી અને હુજા ઈબ્ને અદીને મુનાદી તરીકે મોકલ્યા.

ધીમે ધીમે લોકો જિહાદમાં જોડાવા લાગ્યા. લશ્કરમાં જે પ્રકારના લોકો જોડાયા તે આવા હતા :

- કેટલાક સાચા શીઆ હતા.
- કેટલાક ખારજીઓ હતા કે જેમને કોઈ પણ પ્રકારે મુઆવિયાનો વિરોધ કરવો હતો.
- કેટલાક લોકો એવા હતા કે જેમને યુધ્ધ કરવાનું ગમતું હતું અને માલે ગનીમત ભેગો કરવાનો શોખ હતો.
- કેટલાક લોકો એવા હતા કે જેમને ઈમામ (અ.) ખિલાફતના હક્કદાર છે તે વાતમાં શંકા હતી.

ઈમામ (અ.) પર હુમલો :

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ લશ્કરને એક ખુત્બો આપ્યો કે જેમાં પ્રથમ આપ (અ.)એ અલ્લાહની હમ્દ કરી, પછી રસૂલલ્લાહ (સ.) ઉપર દુરૂદ મોકલી. તે પછી આપ (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “હું તમારી સત્ય વડે નસીહત કરનારો છું.” આપ (અ.)એ લોકોને ભારપૂર્વક ફરમાન કર્યું કે, “એક થઈ જાઓ અને આપસમાં ફાટફૂટ પેદા ન કરો.” આ પયગામને કેટલાક લોકોએ ખોટા અર્થમાં લીધો. તેઓ સમજ્યા કે ઈમામ (અ.) ફરમાવી રહ્યા છે કે, “તમે એક થઈને મુઆવિયાને સાથ આપો અને હવે ઈમામ (અ.) મુઆવિયાને સત્તા સોંપી દેવાના છે.” લોકોમાં ફસાદ ફેલાઈ ગયો અને તેમનામાંથી એક જૂથે ઈમામ (અ.) પર હુમલો કરી દીધો જ્યારે કે આપ (અ.) પોતાના ખૈમામાં હતા. આપ (અ.)ના શીઆ આપ (અ.)ની આજુબાજુ ઘેરાઈ ગયા અને આપ (અ.)ને બચાવી લીધા.

પાછળથી શામ તરફ ફૂંચ કરતી વખતે બની અસદના એક માણસે ઈમામ (અ.) પર કુહાડી વડે હુમલો કર્યો અને આપને સાથળના ભાગે ઈજા પહોંચાડી.

દગો :

ઈજાના કારણે હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને મદાયનમાં રોકાવાની ફરજ પડી, જ્યાંથી આપ (અ.)એ ઉબૈદુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસને ૧૨,૦૦૦ના લશ્કર સાથે મુઆવિયાને રોકી દેવા મોકલ્યા. કારણ કે મુઆવિયા ઈરાકમાં આવી ચૂક્યો હતો.

મુઆવિયા હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ના અનુયાયીઓને ડરાવવામાં અને લાલચ આપવામાં સફળ થઈ ગયો અને તેમણે ઈમામ (અ.)ને છોડી દીધા. ઉબૈદુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસે પણ ઈમામ હસન (અ.)ને છોડી દીધા. મુઆવિયાએ તેમને દસ લાખ દિરહમની રિશ્વત આપી હતી કે તેઓ ઈમામ (અ.)ની સાથે દગો કરે.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ જાણી લીધું કે હવે હું મારા માણસો ઉપર ભરોસો કરી શકું એવી પરિસ્થિતિમાં નથી કે જેમના ઉપર આપ (અ.) ભરોસો કરી શકે તેમ હતા તેઓ આપ (અ.)ના શીઆ હતા અને તેઓ એટલા બધા ઓછા હતા કે શામના લશ્કરનો સામનો કરી શકે એમ ન

હતા. તે દરમિયાન મુઆવિયાએ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને પત્ર લખીને જણાવ્યું કે તે ઈમામ (અ.)ની શરતો પ્રમાણે સુલેહ કરવા તૈયાર છે.

અલ્લાહની રજામાં રાજી રહેવા ખાતર અને મુસલમાનોની ખૂનામરકીને રોકવા ખાતર ઈમામ હસન (અ.)એ મુઆવિયા સાથે સુલેહનો કરાર કરી લીધો. તેની શરતો એવી હતી કે જેમનો આશય ઈસ્લામને બચાવવાનો અને કિત્નાને રોકવાનો હતો.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.) અને મુઆવિયા વચ્ચે થયેલા સુલેહના કરારની શરતો :

1. મુઆવિયા લોકોની સાથે કુરઆને મજીદ અને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની સુન્નતના આધારે વ્યવહાર કરશે.
2. તે પોતાનો ઉત્તરાધિકારી બનાવશે નહીં.
3. મૌલા અલી (અ.)ની ઓલાદ અને આપ (અ.)ના શીઆઓનું રક્ષણ થશે.
4. મુઆવિયા હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને બૈતુલ માલમાંથી વાર્ષિક ૫૦,૦૦૦ દિરહમ આપશે.
5. મૌલા અલી (અ.)ને જુમ્હૂરના ખુતબાઓમાં મુઆવિયા તરફથી જે અપશબ્દો કહેવામાં આવતા હતા તે બંધ કરી દેવામાં આવશે.

મુઆવિયાએ છેલ્લી શરત સિવાય બધી શરતોને માન્ય રાખી, પરંતુ એટલો એકરાર કર્યો કે હવે પછી તે હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની હાજરીમાં મૌલા અલી (અ.)ને અપશબ્દો નહીં કહે. સમય જતાં જો કે મુઆવિયાએ બાકીની બધી શરતોનો પણ ભંગ કરી દીધો.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને આ સુલેહના કારણે મુસલમાનોમાં ઈસ્લામની તબ્લીગ કરવાની તક મળી ગઈ. આપ (અ.) મદીનામાં પાછા આવી ગયા કે જ્યાં આપ (અ.) લોકોને હિદાયત પૂરી પાડતા હતા. આપ (અ.)એ પોતાનું જીવન ઈસ્લામની તબ્લીગમાં સમર્પિત કરી દીધું.

મુઆવિયાને હજીય પણ સંતોષ ન હતો. તેને ખબર હતી કે હઝરત ઈમામ હસન (અ.) તો અલ્લાહ તરફથી મોકલેલા હાદી છે એટલે કરાર કરીને પણ તે ઈમામ (અ.)ની બરોબરી નહીં કરી શકે. આ કરાર તો માત્ર ઈસ્લામી રાષ્ટ્રના શાસનની વચગાળાની વ્યવસ્થા હતી કે જેને મુઆવિયાના મોત પછી પાછી ઈમામ (અ.)ને જ સોંપવાની હતી કે જે પાછળથી હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને પણ મળવાની હતી, પરંતુ મુઆવિયાએ પોતાના દીકરા યઝીદને પોતાનો ઉત્તરાધિકારી બનાવી દીધો અને તેને સત્તા સોંપવા માટે મુઆવિયાએ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ના કતલનું ષડ્યંત્ર રચ્યું.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની ઝૌજઓમાંથી એક જો'દા બિન્તે અશ્અસ બિન કૈસ હતી. મુઆવિયાએ તેની સાથે મળીને હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને ઝેર આપવાની યોજના બનાવી. તેના બદલામાં તેણે તેને ૧,૦૦,૦૦૦ દિરહમ આપવાનો અને યઝીદની સાથે તેના નિકાહ કરી દેવાનો વાયદો કર્યો. આ મલકીન સ્ત્રીએ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ના પાણીમાં ઝેર ભેળવી દીધું જેના કારણે હઝરત ઈમામ હસન (અ.) ખૂબ જ બીમાર થઈ ગયા. ઘણી બધી તકલીફ વેઠ્યા પછી હઝરત ઈમામ હસન (અ.) ઝેરના કારણે શહીદ થઈ ગયા. આપ (અ.)એ આ ફ્તની દુનિયાને છોડી દીધી તે પહેલાં આપ (અ.)એ હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને ઈમામત સોંપી દીધી અને આપ (અ.)ને તેમના પોતાના પરિવારના વાલી બનાવી દીધા.

હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ના જનાઝા પર હુમલો :

ઈમામ હસન (અ.)એ વસિયત કરી હતી કે મને જન્નતુલ બકીમાં દફન કરતાં પહેલાં મારા જનાઝાને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની કબ્રની ઝિયારત કરાવજો. જ્યારે બની હાશિમના લોકોએ ઈમામ (અ.)ની વસિયત પર અમલ કરવાની કોશિશ કરી તો બીબી આયશા અને બની ઉમય્યાના લોકોએ વિરોધ કર્યો. તેમને લાગ્યું કે બની હાશિમ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની કબ્રની પાસે દફનાવવાની કોશિશ કરી રહ્યા છે.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને ખૂનામરકી ટાળવા ખાતર હુકમ કર્યો કે જનાઝાને સીધો જ જન્નતુલ બકી સુધી લઈ જવામાં આવે. ત્યાં હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ને પોતાની દાદી હઝરત બીબી ફાતેમા બિન્તે અસદ પાસે દફન કરી દેવામાં આવ્યા. શહાદતના સમયે આપ (અ.)ની ઉંમર ૪૮ વર્ષની હતી.

જ્યારે જો'દા મુઆવિયા પાસે પોતાનું ઈનામ મેળવવા માટે આવી તો તેણે તેને પૈસા તો આપી દીધા, પરંતુ યઝીદની સાથે તેના નિકાલ ન કરાવ્યા. મુઆવિયાએ કહ્યું કે, “જે સ્ત્રી પોતાના પહેલા શોહરને ઝેર આપી શકે તે પોતાના બીજા શોહરને પણ ઝેર આપી શકે છે.”

સબક 16 : હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) - ભાગ 1

નામ : હુસૈન

લકબ : સૈયદુશ્શોહદા (શહીદોના સરદાર)

કુન્નિયત : અબૂ અબ્દિલ્લાહ

વાલિદ : મૌલા અલી (અ.)

વાલેદા : હઝરત સૈયદા ફાતેમા ઝહરા (અ.)

વિલાદત : ૩જી શાબાન, હિ. સન ૪, મદીનામાં

ઈમામત : હિ. સન ૫૦ થી હિ. સન ૬૧

શહાદત : ૧૦મી મોહર્રમ, હિ. સન ૬૧

ક્યાં દફન છે : કરબલા, ઈરાકમાં

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) મૌલા અલી (અ.) અને હઝરત સૈયદા ફાતેમા (અ.)ના બીજા ફરઝંદ હતા. ઈમામ હુસૈન (અ.) આપણા ત્રીજા ઈમામ છે. આપ (અ.)ની વિલાદત અહલેબૈત (અ.) માટે ખૂબ જ ખુશાલીનો પ્રસંગ હતો. તેની ઉજવણી દુનિયામાં પણ થઈ હતી અને અર્શ ઉપર પણ થઈ હતી. જ્યારે રસૂલલ્લાહ (સ.)એ હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ની વિલાદતની ખબર સાંભળી તો આપ (સ.)એ આવીને બાળકના જમણા કાનમાં અઝાન અને ડાબા કાનમાં ઈકામત

કહી. આપ (અ.)ની વિલાદતના સાતમા દિવસે આપ (અ.)નો અકીકો કરવામાં આવ્યો અને આપ (અ.)નું નામ ‘હુસૈન’ રાખવામાં આવ્યું.

શબ્બીર :

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ પોતાના નવાસાઓનાં નામ અલ્લાહના હુકમ પ્રમાણે રાખ્યાં હતાં. હઝરત મૂસા (અ.)ના ભાઈ હઝરત હાફ્સ (અ.)ના પણ બે ફરજંદ હતા - શબ્બર અને શબ્બીર. મૌલા અલી (અ.)ના બન્ને ફરજંદોનાં નામ પણ ઈબ્રાની ભાષાના શબ્દો ‘શબ્બર’ અને ‘શબ્બીર’નો અરબી અનુવાદ છે. આ નામ એટલા માટે રાખવામાં આવ્યા કે લોકોને રસૂલલ્લાહ (સ.) અને મૌલા અલી (અ.) વચ્ચે કેવો સંબંધ છે તેની ખબર પડે. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “અય અલી ! તમે મારા માટે એવા જ છો કે જેવા હાફ્સ (અ.), મૂસા (અ.) માટે હતા. બસ, ફેર માત્ર એટલો જ છે કે મારા પછી કોઈ નબી નહીં આવે.” રસૂલલ્લાહ (સ.)ની આ હદીસ બતાવે છે કે મૌલા અલી (અ.)નો એવો જ મર્તબો હતો કે જેવો હઝરત હાફ્સ (અ.)નો હતો કે જેઓ હઝરત મૂસા (અ.)ના ભાઈ અને જાનશીન હતા.

ફિતરસ :

જ્યારે હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ની વિલાદત થઈ તો અલ્લાહે હઝરત જિબ્રઈલ (અ.)ને હુકમ કર્યો કે જમીન પર ઊતરીને મારા તરફથી રસૂલલ્લાહ (સ.)ને મુબારકબાદ આપો.

જમીન પર ઊતરતી વખતે હઝરત જિબ્રઈલ (અ.) એક ટાપુ ઉપરથી પસાર થયા કે જ્યાં ફિતરસને સજા કરવામાં આવી હતી. તેને એટલા માટે સજા કરવામાં આવી હતી કે એક વખત તેનાથી અલ્લાહના હુકમનું પાલન કરવામાં મોડું થઈ ગયું હતું. તેની પાંખો છીનવી લેવામાં આવી હતી અને તેને પેલા ટાપુ ઉપર મોકલી દેવામાં આવ્યો હતો ત્યાં તેણે ઈબાદતમાં અને ઈસ્તિગ્ફારમાં ઘણા વર્ષો વિતાવી દીધા હતા.

જ્યારે ફિતરસે હઝરત જિબ્રઈલ (અ.)ને જોયા તો પૂછવા લાગ્યો કે, “આપ ક્યાં જઈ રહ્યા છો ?” હઝરત જિબ્રઈલ (અ.)એ તેને જણાવ્યું કે, “હું મૌલા અલી (અ.)ના ઘર તરફ જઈ આપ (અ.)ને આપના ફરજંદની વિલાદતની મુબારકબાદ આપવા જઈ રહ્યો છું.” જ્યારે ફિતરસે આ વાત સાંભળી તો તેણે કહ્યું કે, “શું આપ મને પણ ઉઠાવીને ત્યાં ન લઈ જઈ શકો ? કદાચ રસૂલલ્લાહ (સ.) અલ્લાહ આગળ મારી શક્ષાત કરી દે.”

જ્યારે મૌલા અલી (અ.)ના ઘરમાં બન્ને ફરિશ્તાઓ આવ્યા તો હઝરત જિબ્રઈલ (અ.)એ અલ્લાહનો પયગામ પહોંચાડ્યો અને પછી ફિતરસની વાત પણ કહી સંભળાવી. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “તે ફરિશ્તાને કહો કે આ નવજાત બાળકના શરીરને સ્પર્શ કરે અને પછી અર્શ પર પોતાની જગ્યાએ ચાલ્યો જાય.”

જ્યારે કિતરસે આવું કર્યું તો તેને તરત જ તેની પાંખો પાછી મળી ગઈ અને તે ઊડતો ઊડતો અર્ધ તરફ ચાલ્યો ગયો. જતાં જતાં તે હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને વાચદો કરતો ગયો કે આજ પછી જ્યારે પણ કોઈ આપ (અ.)ને સલામ મોકલશે તો હું પોતે જ આપ (અ.)ના સુધી એ સલામને પહોંચાડીશ.

આપ (અ.)ની ફઝીલતો :

આપ (અ.)ની હયાતે મુબારકાનાં પહેલાં સાત વર્ષ દરમિયાન હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પોતાના નાના (સ.)ની છત્રછાયામાં ઉછેર પામતા રહ્યા. આપ (સ.) ઈમામ હુસૈન (અ.)ની સાથે ખૂબ જ મોહબ્બત કરતા હતા. આપ (સ.) ફરમાવતા હતા કે, “હુસૈન મારાથી છે અને હું હુસૈનથી છું.” આપ (સ.)એ એમ પણ ફરમાવ્યું છે કે, “હસન અને હુસૈન જન્મતના જવાનોના સરદાર છે.” મુબાહિલામાં રસૂલલ્લાહ (સ.) પોતાના બેટા તરીકે ઈમામ હસન (અ.) અને ઈમામ હુસૈન (અ.)ને લઈ ગયા હતા.

રસૂલલ્લાહ (સ.)એ એવું પણ ફરમાવ્યું છે કે, “હસન અને હુસૈન ઈમામ છે, પછી તેઓ બેઠેલા હોય કે ઊભેલા હોય.” આ હદીસનો અર્થ એ થાય છે કે જેવી પણ પરિસ્થિતિ હોય - શાંતિ હોય કે જંગ હોય, મારા બન્ને નવાસાઓના હુકમનું પાલન થવું જોઈએ.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને પોતાની ફઝીલતો પોતાના માબાપથી વારસામાં મળી હતી. આપ (અ.) સખી અને વિનમ્ર હતા, પરંતુ જ્યારે પણ કોઈ ઈસ્લામના અહકામનું પાલન ન કરતું તો આપ (અ.) સહન કરી શકતા નહીં.

આપ (અ.)ની સખાવત મશહૂર હતી. આપ (અ.) હંમેશાં કોઈ પણ સાઈલને પડદા પાછળ રહીને જ સખાવત કરતા હતા. આપ (અ.) આવું એટલા માટે કરતા હતા કે માગવાવાળો તેને જે સદ્કો અપાઈ રહ્યો હોય તેને જોઈને શરમિંદગી મહેસૂસ ન કરે.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) ઘણી બધી બેવાઓ અને યતીમોની સંભાળ પોતે લેતા હતા. રાત્રે આપ (અ.) તેમના માટે ખાવાની વસ્તુઓથી ભરેલી થેલી પોતાના ખભે ઊંચકીને લઈ જતા હતા. આપ (અ.)ની શહાદત પછી આપ (અ.)ના ખભા ઉપર થેલીના ભારથી પડી ગયેલાં નિશાનો જોઈ શકાતાં હતાં.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને ૩૬ વર્ષની ઉંમર સુધી વાલિદની છત્રછાયા તથા હિદાયત નસીબ થઈ. તેના પછી દસ વર્ષ સુધી આપ (અ.)એ પોતાના ભાઈ હઝરત ઈમામ હસન (અ.)નો સાથ વફાદારીપૂર્વક નિભાવ્યો. પોતાની શહાદતના સમયે હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ, હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને પોતાના જનશીન તરીકે પસંદ કરી લીધા અને ઈમામતની જવાબદારી આપ (અ.)ને સોંપી દીધી.

સબક 17 : હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) - ભાગ 2

પોતાના ભાઈ (અ.)ની તદ્દફીન :

જ્યારે હિ.સન ૫૦માં હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની શહાદત થઈ તો હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ ઈમામતની જવાબદારી સંભાળી લીધી. હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ની આખરી ખ્વાલિશ હતી કે આપ (અ.)ના જનાઝાને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની કબ્ર મુબારકની ઝિયારત કરાવ્યા પછી જન્નતુલ બકીમાં દફન કરી દેવામાં આવે. જ્યારે હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ ઈમામ હસન (અ.)ની આ ખ્વાલિશ પૂરી કરવાની કોશિશ કરી તો બની ઉમય્યાના લોકોએ આપ (અ.)ને રોકી દીધા. બની ઉમય્યામાંથી એક મરવાન કે જે ઉસ્માનનો સહાયક હતો તે કહેવા લાગ્યો કે, “આવું તો કેમ થઈ શકે કે ઉસ્માનને તો મદીનાની બહાર દફન કરવામાં આવે અને હસન (અ.)ને રસૂલલ્લાહ (સ.)ની પાસે દફન કરવામાં આવે ?” આયશાએ આગ્રહ કર્યો કે હઝરત ઈમામ હસન (અ.)ના જનાઝાને પાછો વાળી દેવામાં આવે. હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ બની ઉમય્યાને ફરમાવ્યું કે, “અલ્લાહની કસમ ! જો મારા ભાઈએ મને ખૂનામરકીને રોકી દેવાની વસિયત ન કરી હોત તો તમે જાણી લેત કે અમારી તલવારો તમારી કેવી હાલત કરી શકે છે.” તે પછી આપ (અ.) ઈમામ હસન (અ.)ના જનાઝાને પાછો જન્નતુલ બકીમાં લઈ ગયા.

ઈમામત :

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ એવા સમયે ઈમામતની જવાબદારી ઉપાડી કે જ્યારે મુસલમાનો માટે ખૂબ જ મુશ્કેલ સમય હતો, ખાસ કરીને શીઆ લોકો માટે. મુઆવિયા કોઈ પણ પ્રકારે ફિત્નો ઊભો કરવાની કોશિશમાં જ હતો. કૂફાના શીઆ લોકો હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પાસે આવ્યા અને આપ (અ.)ની બૈઅત લેવાની રજૂઆત કરી, પરંતુ આપ (અ.)એ તેમને યાદ અપાવ્યું કે આપણા ઉપર હઝરત ઈમામ હસન (અ.)એ કરેલા સુલેહના કરારની પાબંદી છે અને આ વિષે મુઆવિયાના મોત પછી જ વિચારી શકાય. મુઆવિયાએ તો પોતાના તરફથી સુલેહના કરારની દરેક શરતનું ઉલ્લંઘન કરી જ નાખેલું હતું. બસ, એક વાત બાકી રહી ગઈ હતી તે હતી યઝીદને પોતાના ઉત્તરાધિકારી તરીકે જાહેર કરી દેવાની. મુશ્કેલી એ વાતની હતી કે યઝીદ કોઈ પણ પ્રકારે તેના ઉત્તરાધિકારી બનવાની લાયકાત ધરાવતો ન હતો અને આ વાત મુઆવિયા પોતે અને તેના અનુયાયીઓ સારી રીતે જાણતા હતા. મુઆવિયાએ પોતાનું બાકીનું જીવન આ ગસબી હુકૂમતને પોતાના નાલાયક દીકરા માટે સુરક્ષિત કરવામાં લગાવી દીધું હતું. ધીમે ધીમે, વિરોધીઓને રિશ્વત આપીને, ધમકી આપીને અને મારી નાખીને, મુઆવિયા પોતાના આ ઉદ્દેશ્યની નજીક પહોંચી રહ્યો હતો. તે દરમિયાન હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પોતાના શાંતિના રસ્તા ઉપર આગળ વધી રહ્યા હતા. આપ (અ.)એ પોતાનું જીવન દીને ઈસ્લામની હિદાયત કરવામાં સમર્પિત કરી દીધું હતું.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પોતાની સખાવત માટે મશહૂર હતા. એક વખતે એક બદ્દૂ અરબ આપ (અ.)ની પાસે આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, “મેં એવું સાંભળ્યું છે કે, રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “જ્યારે તમને કોઈ વસ્તુની જરૂર હોય તો તમે શરીફ અને સખી માણસ પાસે માગો.” હું આપની પાસે એટલા માટે આવ્યો છું કે મને આપ (અ.)ની અંદર એ બન્ને સિક્તો દેખાય છે.” હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ તેને ફરમાવ્યું કે, “હું તમને ત્રણ સવાલ પૂછીશ અને દરેક સાચા જવાબ માટે હું તમને મારી પાસે જેટલા પૈસા છે તેનો ત્રીજો ભાગ આપી દઈશ.” જે વાર્તાલાપ થયો તે આ પ્રમાણે છે :

ઈમામ હુસૈન (અ.) : સર્વશ્રેષ્ઠ કાર્ય કયું છે ?

બદ્દૂ : અલ્લાહમાં ઈમાન ધરાવવું.

ઈમામ હુસૈન (અ.) : (આખેરતમાં) હલાકતથી બચવાનો સર્વશ્રેષ્ઠ માર્ગ કયો છે ?

બદ્દૂ : અલ્લાહ પર ભરોસો કરવો.

ઈમામ હુસૈન (અ.) : માણસ પાસે જે સર્વશ્રેષ્ઠ ગુણ હોવો જોઈએ તે કયો છે ?

બદ્દૂ : અક્લની સાથે ઈલ્મ.

ઈમામ હુસૈન (અ.) : જો આ ન હોય તો કયો ગુણ હોવો જોઈએ ?

બદ્દૂ : સખાવતની સાથે દોલત.

ઈમામ હુસૈન (અ.) : જો એ પણ ન હોય તો કયો ગુણ હોવો જોઈએ ?

બદ્દૂ : સબ્રની સાથે ગરીબાઈ.

ઈમામ હુસૈન (અ.) : જો એ પણ ન હોય તો કયો ગુણ હોવો જોઈએ ?

બદ્દુ : તો વીજળી તેવા માણસને ભરખી જવી જોઈએ.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) મુસ્કુરાયા અને પોતાની પાસે જેટલા પૈસા હતા તે બધા તેને આપી દીધા.

એક વાર એક માણસ હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પાસે સલાહ લેવા આવ્યો. તેણે કહ્યું કે, “હું ગુનાથી બચી શકતો નથી.” હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ તેને કહ્યું કે, “તમે આ પાંચ વસ્તુઓમાંથી કોઈ પણ કરો અને પછી જે ગુના કરવા માગતા હો તે કરો :

1. અલ્લાહની રોજીમાંથી ન ખાઓ, પછી જે ગુના કરવા હોય તે કરો.
2. અલ્લાહના રાજ્યમાંથી નીકળી જાઓ, પછી જે ગુના કરવા હોય તે કરો.
3. એવી જગ્યા શોધી લો કે જ્યાં અલ્લાહ તમને જોતો ન હોય, પછી જે ગુના કરવા હોય તે કરો.
4. જ્યારે મલકુલ મોત તમારી રૂલને કબ્જ કરવા માટે આવે ત્યારે તેને રોકી દો.
5. જ્યારે તમને દોઝખની આગમાં ખેંચીને લઈ જવામાં આવે ત્યારે અંદર જવાનો ઈન્કાર કરી દો.”

કરબલાની કડ્ડણાંતિકા :

હિ. સન ૬૦માં મુઆવિયા મરી ગયો. તે પહેલાં તેણે યઝીદને પોતાની બાદશાહત મળી જાય તેની પૂરી વ્યવસ્થા કરી લીધી હતી. આવું શક્ય બનાવવા માટે તેણે થઈ શકે એ બધા ગુના કરી નાખ્યા હતા અને ઘણા બધા પરહેઝગાર લોકોને કતલ કરી દીધા હતા, જેમાં હુજાઈબને અદીનો પણ સમાવેશ થાય છે. મરતાં પહેલાં તેણે યઝીદને ખૂબ જ તાકીદ કરી હતી કે હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) જે પણ કરે તેમાં દખલ કરતો નહીં કારણ કે આપ (અ.) જ એક એવી હસ્તી હતી કે જે તેની સત્તાને નુકસાન પહોંચાડી શકતી હતી, પરંતુ યઝીદ ખૂબ જ અભિમાની હતો. તેણે તેના પિતાની આ સલાહને ન માની અને સત્તા પર આવ્યા પછી જે પહેલાં કાર્યો તેણે કર્યા તેમાંથી એક એ હતું કે તેણે મદીનાના ગવર્નરને પત્ર લખ્યો કે હુસૈન (અ.) પાસે બૈઅત તલબ કરવામાં આવે.

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ યઝીદની આ માગણીને સદંતર ઠુકરાવી દીધી, પરંતુ આપ (અ.)ને મદીના છોડી દેવાની ફરજ પડી કારણ કે આપ (અ.) મદીનામાં જ રહેતા તો ત્યાંના બીજા મુસલમાનોનો જીવ પણ જોખમમાં મૂકાઈ જતો. આવી રીતે એક હાદસા પછી બીજો હાદસો શરૂ થયો અને તેમનો અંત કરબલામાં આવ્યો. હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ પોતાના ભાઈ મોહમ્મદ ઈબને હનફીયાને ફરમાવ્યું કે, “હું ફક્ત મારા નાના રસૂલવાહ (સ.)ના દીનની સુધારણા માટે મદીનાને છોડી રહ્યો છું.”

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.) પોતાના પરિવાર સાથે મક્કા રવાના થયા અને ત્યાંથી કૂફા જવા માટે નીકળી પડ્યા. કૂફાના રહેવાસીઓએ આપ (અ.)ને અસંખ્ય પત્રો લખીને તેમના શહેરમાં આવીને તેમની મદદ કરવાની દાવત આપી હતી. રસ્તામાં યઝીદના લશ્કરની એક ટુકડીએ આપ (અ.)ને કરબલા તરફ વાળી દીધા. આ ટુકડીના સરદાર હઝરત હુર હતા.

ત્રણ દિવસની ભૂખ અને તરસ સહન કર્યા પછી હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ને અને આપ (અ.)ના વફાદાર સાથીઓને કરબલામાં શહીદ કરી દેવામાં આવ્યા. દસમી માહે મોહર્રમ, હિ. સન ૬૧માં ૫૭ વર્ષની ઉંમરે આપ (અ.)એ આ દુનિયાથી વિદાય લીધી.

સવાલ : કરબલાથી આપણે શું શીખી શકીએ છીએ ? આજે ઈસ્લામને બદનામીથી બચાવવા માટે આપણે શું કરી શકીએ તેમ છીએ ?

સબક 18 : હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)

નામ : અલી

લકબ : ઝૈનુલ આબેદીન (ઈબાદતગુઝારોનો શણગાર)

કુન્નિયત : અબૂ મોહંમદ

વાલિદ : હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)

વાલેદા : હઝરત બીબી શહેરબાનુ (અ.)

વિલાદત : ૫મી શાબાન, હિ. સન ૩૮, મદીનામાં

ઈમામત : હિ.સ. ૬૧ થી હિ. સન ૮૫ સુધી

શહાદત : ૨૫મી મોહર્રમ, હિ. સન ૮૫

ક્યાં દફન છે : મદીનામાં

હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.), હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ના સૌથી મોટા ફરઝંદ હતા. આપ (અ.)ની વાલેદા ફારસ દેશનાં શેહઝાદી શહેરબાનુ હતાં. હઝરત બીબી શહેરબાનુ ફારસ દેશના બાદશાહ યઝ્દજર્દ બીજાની દીકરી હતાં.

હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.)એ પોતાની હયાતે મુબારકાનાં પહેલાં બે વર્ષ પોતાના દાદા મૌલા અલી (અ.)ની છત્રછાયામાં વિતાવ્યા. તે પછીનાં બાર વર્ષ દરમિયાન આપ (અ.)ના સરપરસ્ત આપ (અ.)ના કાકા હઝરત ઈમામ હસન (અ.) હતા. હિ. સન ૬૧માં આપ (અ.) કરબલામાં હાજર હતા કે જ્યાં આપ (અ.)ના વાલિદ, સગાંવડાલાં અને આપ (અ.)ના વાલિદના સહાબીઓને યઝીદના લશ્કરે બેરહેમીથી શહીદ કર્યા હતા. તે વખતે આપ (અ.) એટલા બધા બીમાર હતા કે આપ (અ.) જંગમાં લડી શક્યા ન હતા. આવી રીતે આપ (અ.)ને અલ્લાહે ઈમામતના કાર્ય માટે બચાવી લીધા હતા.

હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.) પોતાના વાલિદ પછી ૩૪ વર્ષ સુધી જીવ્યા. આપ (અ.)ની આખી હયાતે મુબારકા દરમિયાન આપ (અ.) ઈબાદત કરતા રહ્યા, દુઆઓ પઢતા રહ્યા અને કરબલાના મસાએબને યાદ કરતા રહ્યા. આપ (અ.)ને ખૂબ જ વધારે સજ્જદા કરતા રહેવાની ટેવ હતી, માટે તો આપ (અ.) ‘સજ્જદ’ (ખૂબ જ વધારે સજ્જદા કરવાવાળા) તરીકે મશહૂર થઈ ગયા. આપ (અ.) આબિદ તરીકે પણ ઓળખાય છે.

આપ (અ.)ના જમાનામાં આપ (અ.)ના જેટલી પરહેઝગારી અને અલ્લાહની માઅરેફત કોઈના અંદર ન હતી. આપ (અ.) અલ્લાહનો એટલો બધો તકવો કરતા હતા કે જ્યારે પણ આપ (અ.)

વુઝૂ કરવા બેસતા તો આપ (અ.)ના ચહેરાનો રંગ બદલાઈ જતો અને જ્યારે આપ (અ.) નમાઝ પઢવા માટે ઊભા થતા તો આપ (અ.)નું શરીર ધ્રુજતું હતું.

જ્યારે આપ (અ.)ને પૂછવામાં આવ્યું કે ઈબાદતના સમયે આપની હાલત આવી કેમ થઈ જાય છે ? તો આપ (અ.)એ જવાબ આપ્યો કે, “તમને ખબર નથી કે હું કોની સામે ઊભો રહું છું ? અને કોની સામે વાતો કરું છું ?”

હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.) પૈસાથી, ખાવાની વસ્તુઓથી અને ઈંધણના લાકડાંથી ભરેલી થેલી લઈને રાત્રે નીકળી પડતા હતા. જ્યારે આપ (અ.) ગરીબો અને મિસ્કીનોના ઘર સુધી પહોંચતા હતા તો તે બધી વસ્તુઓની વહેંચણી એવી રીતે કરી દેતા હતા કે તેમને ખબર ન પડે કે કોણ આપી રહ્યું છે. આ વાત તો આપ (અ.)ની શહાદત પછી જ બધાને ખબર પડી કે જ્યારે આપ (અ.)ના ખભા ઉપર લોકોએ ભાર ઉઠાવવાના લીધે પડી ગયેલાં નિશાન જોયા.

સવાલ : તમને સદકો આપતી વખતે કેવો એહસાસ થાય છે ? શું આપણે સદકો આપવા માટે આટલી બધી મહેનત કરી શકીએ ?

હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.) એ કાફલામાં કેદી હતા કે જે કાફલાને ઈમામ હુસૈન (અ.)ની અને આપ (અ.)ના સહાબીઓની શહાદત પછી કરબલાથી કૂફા અને પછી કૂફાથી શામ લઈ જવામાં આવ્યો હતો.

જલિમ યઝીદે આપ (અ.)ના હાથ અને પગ સાંકળો વડે બાંધી દીધા હતા અને આપ (અ.)ના ગળામાં એવો તોક પહેરાવી દીધો હતો કે જેની અંદરની બાજુ દાંતા હતા. આ સાંકળો રણ પ્રદેશની ગરમીમાં ગરમ થઈ જતી હતી અને આપ (અ.)ના માંસને છોક હાડકાં સુધી બાળી દેતી હતી. આ બધા જખ્મોના કારણે આપ (અ.)ને આખી હયાતે મુબારકા દરમિયાન તકલીફ થતી જ રહી.

શામમાં, હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.)ને, આપ (અ.)ના અહલેહરમને અને તથા બાળકોને ખૂબ જ કુરતાપૂર્વક કેદખાનામાં કેદ કરી દેવામાં આવ્યાં હતાં. યઝીદે એક વખત ઈમામ (અ.)ને બોલાવ્યા અને કહ્યું કે, “આપ (અ.) કાંઈક ફરમાવો.” હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.)એ એવો શક્તિશાળી ખુત્બો આપ્યો કે લોકોને તેમની સાથે હમદર્દી થવા લાગી. યઝીદે ડરી ગયો અને તેણે અઝાન આપી દેવાનો હુકમ કર્યો કે જેથી ઈમામ (અ.)ના ખુત્બાને કોઈ સાંભળે નહીં. તે સમયે હઝરત ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.)એ લોકોને યાદ અપાવ્યું કે, “હું એ જ મોહંમદ (સ.)નો પૌત્ર છું કે જેમનું નામ તમે અઝાનમાં લઈ રહ્યા છો.”

લોકોમાં એટલો બધો રોષ ફેલાયો કે યઝીદે કેદીઓને આઝાદ કરી દેવાનો અને તેમને મદીનામાં પાછા મોકલી દેવાનો ફેસલો કર્યો. જો કે તે પછી પણ બની ઉમય્યાના ખલીફા અબ્દુલ મલિકના હુકમથી હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)ને ફરીથી સાંકળો પહેરાવવામાં આવી અને પાછા શામ બોલાવવામાં આવ્યા. તે પછી આપ (અ.)ને પાછા મદીના જવા દેવામાં આવ્યા.

મદીના પાછા આવ્યા પછી આપ (અ.)એ જાહેર જીવનનો ત્યાગ કરી દીધો અને થોડાક જ શીઆ લોકોના સંપર્કમાં રહ્યા કે જેમણે આપ (અ.)ની પાસેથી દીને ઈસ્લામની હિદાયત મેળવી અને બીજાઓને દીને ઈસ્લામ વિષે શિખવાડ્યું.

એક વખતે જ્યારે બની ઉમય્યાનો ખલીફા વલીદ ઈબ્ને અબ્દિલ મલિક હજ કરવા આવ્યો હતો ત્યારે તે હજરે અસ્વદ પાસે જઈને તેને બોસો ન આપી શક્યો કારણ કે લોકોની ખૂબ જ હતી ભીડ. જ્યારે તે ત્યાં બેસીને લોકોની ભીડને ઓછી થવાની રાહ જોઈ રહ્યો હતો તો તેણે હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)ને હરમમાં દાખલ થતા જોયા. આપ (અ.) સીધા હજરે અસ્વદ પાસે ગયા અને તેને બોસો આપી દીધો. આપને રસ્તો આપતાં આપતાં ભીડ બે ભાગમાં વહેંચાઈ ચૂકી હતી એટલે ઈમામ (અ.) આસાનીથી હજરે અસ્વદને બોસો આપી શક્યા હતા. વલીદને આ જોઈને ખૂબ જ ઈર્ષા આવી અને પૂછવા લાગ્યો કે, “આ કોણ છે ?” જો કે તેણે ઈમામ (અ.)ને ઓળખી લીધા હતા.

નજીકમાં એક શીઆ શાયર ‘ફરઝદક’ ઊભેલા હતા. તેમણે વલીદની વાત સાંભળી અને તેની બદતમીઝીને સહન ન કરી શક્યા. વલીદના સવાલના જવાબમાં તેમણે ઈમામ (અ.)ની શાનમાં એક શક્તિશાળી અને હયમયાવી નાખે તેવા એક કસીદાની રચના કરી. તે શાયરી આજે પણ મોજૂદ છે અને તેને અરબી સાહિત્યના શાહકાર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તે શાયરીનો અમુક અંશ આ પ્રમાણે છે :

ફરઝદકની શાયરીના અંશ :

આ એ છે કે જેમના પદચિહ્નોથી રણ વાકેફ છે.

અલ્લાહનું ઘર, મક્કાનું હરમ અને તેની આજુબાજુની જગ્યા પણ વાકેફ છે.

આ અલ્લાહના સર્વશ્રેષ્ઠ બંદાના ફરઝંદ છે.

આ પરહેઝગાર, પાક, માસૂમ અને સૌથી મશહૂર ઈન્સાન છે.

જો કુરેશનો કોઈ પણ માણસ તેમને જોશે તો કહેશે :

જુઓ ! આ સખી ઉપર બધી સખાવતનો અંત આવી જાય છે.

આ ફાતેમાના ફરઝંદ છે, જો તમે ન જાણતા હો તો જાણી લો.

આમના દાદા ઉપર અલ્લાહે મોહરે નબુવ્વત લગાવી દીધી હતી.

હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.) ઉપર હુકૂમતે ઈસ્લામની તબ્લીગ કરવાની પાબંદી લગાવી દીધી હતી તેથી આપ (અ.)એ લોકોની હિદાયત માટે દુઆઓનો સહારો લીધો. આપ (અ.)ની દુઆઓમાં આપ (અ.)ની હિદાયત અને હિકમતની વાતો હતી. તેમાંથી મોટા ભાગની દુઆઓ આજે પણ મોજૂદ છે. આપ (અ.)ની સૌથી મશહૂર દુઆઓના સંગ્રહને કે જેમાં ૫૭ દુઆઓ છે, તેને ‘સહીફએ કામેલા’ અથવા ‘સહીફએ સજ્જાદીયા’ કહેવામાં આવે છે.

રિસર્ચ કરો :

સહીફએ કામેલામાં પંદર મુનાજાત (દિલમાં પઢવાની દુઆઓ) કઈ કઈ છે ?

હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)ને વલીદ ઈબ્ને અબ્દિલ મલિકે હિ. સન ૮૫માં ઝેર આપીને શહીદ કર્યા હતા. આપ (અ.)ને જન્નતુલ બકીમાં હઝરત ઈમામ હસન (અ.) પાસે દફન કરવામાં આવ્યા છે.

લેસન 19 : હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)

નામ : મોહંમદ

લકબ : બાકિર (જે ઈસ્મને ચીરીને અંદરથી દેખાડે તે)

કુન્નિયત : અબૂ જફર

વાલિદ : હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન (અ.)

વાલેદા : હઝરત બીબી ફાતેમા બિન્તે હસન (અ.)

વિલાદત : ૧લી રજબ, હિ. સન ૫૭, મદીનામાં

ઈમામત : હિ. સન ૮૫ થી હિ. સન ૧૧૪ સુધી

શહાદત : ૭મી ઝિલહજ, હિ. સન ૧૧૪

ક્યાં દફન છે : મદીનામાં

હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ની ફઝીલત એ છે કે આપ (અ.) એક જ એવા ઈમામ હતા કે જેમના દાદા અને નાના બન્ને ઈમામ હતા. આપ (અ.)ની વાલેદા, ફાતેમા (અ.), હઝરત ઈમામ હસન (અ.)નાં દીકરી હતાં. રસૂલલ્લાહ (અ.)એ પોતાના સહાબી જાબિર ઈબ્ને અબ્દુલ્લાહ અન્સારીને ફરમાવ્યું હતું કે, “તમે પાંચમા ઈમામને મળશો, તેમનું નામ મોહંમદ (અ.) હશે.” રસૂલલ્લાહ (સ.)એ વધુમાં ફરમાવ્યું હતું કે, “જ્યારે તમે ઈમામ (અ.)ને મળો તો મારા

સલામ તેમના સુધી પહોંચાડી દેજો.” જાબિર (રઝી.) પોતાની વફાતના થોડાક જ સમય પહેલાં ઈમામ (અ.)ને મળી શક્યા હતા.

હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)નો ઉછેર ત્રણ વર્ષ સુધી આપ (અ.)ના દાદા હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)એ કર્યો. કરબલામાં જ્યારે ઈમામ હુસૈન (અ.)ને પોતાના સહાબીઓ સાથે શહીદ કરવામાં આવ્યા ત્યારે આપ (અ.) પણ ત્યાં જ હતા. આપ (અ.)એ પણ દમિશ્કના એક કેદખાનામાં આપ (અ.)ના વાલિદ ઈમામ અલી જૈનુલ આબેદીન (અ.)ની સાથે એક વર્ષ વિતાવ્યું હતું. તે સમયે આપ (અ.)ની સાથે કેદખાનામાં કરબલાના અન્ય શહીદોનાં બાળકો અને અઝવાજ પણ હતાં. આપ (અ.)ના વાલિદની શહાદત પછી આપ (અ.) વીસ વર્ષ સુધી મદીનામાં રહ્યા.

સવાલ : હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ના વાલિદ અને વાલેદાનો, બન્ને બાજુનો શજરો રસૂલુલ્લાહ (સ.) સુધી બનાવો.

બીજા અઈમ્મા કરતાં હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ને વધારે શાંતિથી ઈસ્લામની હિદાયત કરવાનો સમય મળ્યો કારણ કે બની ઉમય્યાના ખલીફાનું ધ્યાન ઈસ્લામી રાષ્ટ્રમાં ચારે બાજુ પેદા થઈ રહેલા બળવાઓનું દમન કરવામાં હતું. અલ્લાહે આપેલી આ તકનો ફાયદો લઈને ઈમામ

(અ.)એ એક મદ્રેસો સ્થાપ્યો અને રસૂલલ્લાહ (સ.) અને અહલેબૈત (અ.)ની હિદાયત પ્રમાણે તાલીમ આપવાની શરૂ કરી દીધી. આપ (અ.)ની તાલીમ હેઠળ આપ (અ.)ના શાગિર્દોએ વિવિધ વિજ્ઞાનો અને કલાઓ પર આધારિત કિતાબોનું સંકલન કર્યું. હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ અરબસ્તાનમાં સૌ પ્રથમ વાર ગણિત અને રસાયણશાસ્ત્ર જેવા વિષય શિખવવાનું શરૂ કર્યું હતું.

સવાલ : હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.) જે દીની તાલીમ આપતા હતા તેમાં દુન્યવી તાલીમનો પણ સમાવેશ થઈ જ જતો હતો. આપણે આપણા જીવનમાં આ હકીકતને કેવી રીતે ઊતારી શકીએ ?

હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.) કરબલાના મસાએબને યાદ કરતી મજલિસોના આયોજનને ખૂબ જ મહત્વ આપતા હતા. સાથે સાથે ઈસ્લામી અહકામ વિષે વ્યાવહારિક શિક્ષણ પણ આપવામાં આવતું હતું. આવી મજલિસોને હઝરત ઈમામ જફર સાદિક (અ.) અને હઝરત ઈમામ અલી રઝા (અ.) પણ પ્રોત્સાહન આપતા હતા.

હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ના સમયમાં બની ઉમય્યાના જેટલા ખલીફાઓ થઈ ગયા તેમાંનો એક વલીદ ઈબ્ને અબ્દિલ મલિક પણ હતો. એક વખતે રોમના બાદશાહે વલીદને લખ્યું

કે, “રોમના સિક્કાઓ કે જેમનું ચલન ઇસ્લામી રાષ્ટ્રમાં પણ હતું, તેમના ઉપર હવેથી ઇસ્લામ વિરોધી સૂત્રો છાપવામાં આવશે.” એટલે ખલીફાએ નિર્ણય કર્યો કે હવે નવા ઇસ્લામી સિક્કા, દીનારને ચલાણમાં મૂકી દેવામાં આવશે.

આવું કરવામાં એક સમસ્યા એ ઊભી થઈ કે તે સિક્કા ઉપર સૂત્ર કયું લખવું ? જ્યારે આ વાત હઝરત ઇમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ને પૂછવામાં આવી તો આપ (અ.)એ જવાબ આપ્યો કે તેની એક બાજુએ “લા ઇલાહા ઇલ્લાલ્લાહ” લખવામાં આવે અને બીજી બાજુએ “મોહંમદુ રસૂલુલ્લાહ” લખવામાં આવે. હઝરત ઇમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)ની આ સલાહને સ્વીકારી લેવામાં આવી અને આવી રીતે પહેલો ઇસ્લામી સિક્કો અસ્તિત્વમાં આવ્યો.

રિસર્ચ કરો :

આજે ઇમામે ઝમાના (અ.)ની જૈબતમાં પણ આપ (અ.)ની મદદ લોકો સુધી કેવી રીતે પહોંચી જાય છે ?

હિ. સન ૧૧૪ સુધી ઇમામ (અ.) શાંતિથી હિદાયત કરતા રહ્યા. તે પછી તે સમયના ખલીફા હિશામ ઇબ્ને અબ્દલ મલિકે પોતાનું ધ્યાન ઇમામ (અ.) તરફ કેન્દ્રિત કર્યું. તેણે ઇમામ (અ.)ની શોહરત વિષે જાણ્યું હતું અને તે ઇમામ (અ.)ની શોહરતથી ડરી ગયો હતો અને ઈર્ષા કરતો હતો.

કારણ કે આપ (અ.)ની શોહરત બધા મુસલમાનોમાં અને ખાસ કરીને મદીનાના મુસલમાનોમાં ફેલાઈ ચૂકી હતી એટલે તેણે જૈદ ઈબ્ને હસનને ઈમામ (અ.) સુધી એક ઝેર લગાવેલું ઝીન પહોંચાડવાનું કહ્યું.

જૈદ તે ઝીનને હિશામના પત્રની સાથે ઈમામ (અ.) પાસે લઈ આવ્યો. તેને જોતાં જ ઈમામ (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “આ અફસોસની વાત છે કે જૈદ આવા ખોટા કાર્યમાં સપડાયા છે.” પરંતુ અલ્લાહની રજામાં રાજી રહેવા ખાતર ઈમામ (અ.) ઝીન ઉપર સવાર થઈ ગયા. તરત જ ઝેર પોતાની અસર કરી. ત્રણ દિવસ સુધી આપ (અ.)ની તબિયત કથળતી ગઈ.

સવાલ : જો કે ઈમામ (અ.) જાણતા હતા કે ઝીન મોકલવામાં ખલીફાનું ષડ્યંત્ર છે તેમ છતાં આપ (અ.) ઝીન ઉપર સવાર થઈ ગયા. જ્યારે આપણે આપણા જીવનમાં આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરીએ કે જે આપણને ન ગમતી હોય તો શું આપણે શિકાયત કરીએ છીએ કે પછી શુક્ર કરતાં કરતાં અલ્લાહની રજામાં રાજી રહીએ છીએ ?

પોતાની શહાદતના થોડા જ સમય પહેલાં ઈમામ (અ.)એ મદીનાના લોકોને બોલાવ્યા અને પોતાના ફરજંદ ઈમામ જફર સાદિક (અ.)ને પોતાના જનશીન તરીકે જાહેર કરી દીધા. આપ (અ.)એ એ પણ વસિયત કરી કે મારો આ દીકરો જ મને ગુસ્લ અને કફન આપશે. હિ. સન

૧૧૪ની ૭મી ઝિલહજના દિવસે, ૫૭ વર્ષની ઉંમરે ઈમામ (અ.) આ ક્ષાની દુનિયાને છોડીને ચાલ્યા ગયા. આપ (અ.)ને જન્નતુલ બકીમાં પોતાના વાલિદ પાસે દફન કરવામાં આવ્યા છે.